

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΗ' ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 14

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου,
Ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ἰα-
κώβου. — Μητροπ. Πατρῶν Νικο-
δήμου, Μηνύματα Τριφίδου. —
Ἄρχιμ. Τίτου Κ. Χορτάτου, Ἀ-
φρικανικὸν Πανάγιον — Γ. Π. Σω-
τηρίου, Ὁ πατήρ Χρυσόστομος.
— Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου,
Χάος καὶ δημιουργικότητα. — π.
Ἄντων. Ἀλεξιοπούλου,
«Ὑπεραγορὰ Θρησκεία» (Οἱ Χίπ-
πυς). — Πρωτοπρ. Σερ. Φαρά-
σολου, Ἀπὸ τὴν τάξη καὶ ψαλ-
μωδία στὸν πατριαρχικὸ ναὸ ΚΠό-
λεως. — Λάμπρου Κ. Σκόντζου,
Ἀναφορὰ στὰ «Ἀρεοπαγτικὰ Συγ-
γράμματα». — Ἐπίκαιρα.



● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασίου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ἡ ἑορτασμὸς τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελ-
φοθέου (23 Ὀκτωβρίου) συνδέεται εἰς πολλὰς ἐνορίας — τὰ
τελευταῖα ἔτη πολὺ συχνότερον — μὲ τὴν τέλεσιν τῆς Θείας Λει-
τουργίας, ἢ ὁποῖα φέρει τὸ ὄνομά του.

Ἡ Λειτουργία αὕτη, ἢ ὁποῖα ἀνήκει εἰς τὸν λεγόμενον («Ἀν-
τιοχειανὸν λειτουργικὸν τύπον»), ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν («Ἀποστο-
λικῶν Διαταγῶν») εἰς τὸν ἅγιον ἀδελφόθεον Ἰακώβον. Κατάγεται
ἐξ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος εἶχε διαδοθῆ εἰς ὀλόκλη-
ρον τὴν περιοχὴν τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Ἐπίσης διεδόθη
καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ μεταφράσθη εἰς πολλὰς γλώσσας. Ἑλληνιστὶ
κατέχουσαν τὴν Λειτουργίαν ταύτην μόνον ὑπὸ μίαν μορφήν, ἢ ὁ-
ποῖα ἔχει ἐκδήλους τὰς βυζαντινὰς ἐπιδράσεις. Τὸ παλαιότερον
χειρόγραφο αὐτῆς κατάγεται ἐκ τοῦ 11 αἰῶνος.

Βεβαίως ἡ Λειτουργία αὕτη δὲν συνεγράφη ὑπὸ τοῦ Θείου
Ἰακώβου. Ἐὰν οὗτος εἶχε συγγράψῃ εὐχαριστιακὴν ἀναφορὰν,
ἀσφαλῶς αὕτη θὰ εἶχε περιληφθῆ εἰς τὸν Κανόνα τῶν βιβλίων
τῆς Κ.Δ. Παρὰ ταῦτα εἶναι ἀναμφισβήτητα ἡ ἀρχαιότης τῆς περι-
ῆς ὁ λόγος Λειτουργίας καὶ τὸ γεγονός ὅτι αὕτη διασώζει ἀρχέ-
γονα στοιχεῖα τῆς ἱεροσολυμιτικῆς λειτουργικῆς παραδόσεως,
τῆς ὁποίας ὁ πρωταρχικὸς προὐχὸν δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τὴν ἀπο-
στολικὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ θεῖος Ἰάκωβος ἐνεψύχωνε
τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων.

Διὰ τὴν ἀρχαιότητα τῆς Λειτουργίας μαρτυρεῖ (τὸ γεγονός)
ὅτι οἱ ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποσχισθέντες ἀπὸ τῶν
χρόνων τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου (451) Μονοφυσῖται ἔχον ὡς
κυρίαν λειτουργίαν αὐτῶν τὴν ἐκ μεταφράσεως ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ
πρωτοτύπου προελθοῦσαν ἀδιαμφισβητήτως συριακὴν λειτουρ-
γίαν τοῦ Ἰακώβου». Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀδιάσειστον καὶ βεβαίαν
ἐγγύησιν περὶ τοῦ ὅτι αὕτη ἀνάγεται εἰς χρόνους παλαιότερους
τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐπειτα ἡ πλήρης συμφωνία τῆς
Λειτουργίας ταύτης πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου ἐν τῇ πέμπτῃ
Μυσταγωγικῇ Κατηχήσει αὐτοῦ περιγραφῆ τῆς τελεσιουργίας
τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας ἀποτελεῖ νέαν ἐνδειξιν ὑπὲρ τῆς
ἀρχαιότητος αὐτῆς» (Παν. Τσεμπέλα, Οἱ λειτουργικοὶ τύποι τῆς
Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς, Ἀθήναι, 1961, σ. 107-108). Ὡστε
ἡ ἀρχαιότης τῆς Λειτουργίας ταύτης οὐδόπως αἰρεται ἐκ τοῦ ὅτι
ὑπάρχον εἰς αὐτὴν μεταγενέστεραι προσθήκαι ἐξ ἐπιδράσεως
τοῦ βυζαντινοῦ Τυπικοῦ («Ὁ Μονογενῆς Υἱός»), τὸ Τρισάγιον,
ὁ Χερουβικὸς ὕμνος, ἡ Μεγάλη εἴσοδος, τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως
κ.λπ.).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Α' ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

3. ΟΙ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΙ ΜΑΣ

«Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν»;

Μὲ αὐτὸ τὸ ἐρώτημά του ὁ Χριστὸς ἐφάνερωσε ὅτι παρακολουθεῖ καὶ γνωρίζει τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων. «Ὅταν οἱ παριστάμενοι Γραμματεῖς τὸν ἤκουσαν νὰ λέγῃ μετ' ἐξουσίας εἰς τὸν παράλυτον ἐκεῖνον τῆς Καπερναοῦμ· «τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου», ἐσκανδαλίσθησαν. Καὶ διελογίζοντο ὅτι αὐθαίρετῆ καὶ βλασφημεῖ! Διότι ἐσκέπτοντο, «τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός;». Ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπροσδόκητον ἐρώτησίν Του ὁ Κύριος τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι καρδιογνώστης. Καὶ τοὺς ἀπεστόμωσε.

Καὶ τὸ μὲν θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ παραλύτου, ποῦ ἐπηκολούθησεν, ἐφάνερωσε τὴν θεϊκὴν Του ἐξουσίαν καὶ δύναμιν — ἄρα καὶ τὴν ἀπόλυτον αὐθεντίαν Του νὰ συγχωρῇ ὡς Θεὸς τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Συγχρόνως ὅμως ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῶν σκέψεων τῶν ἐπικριτῶν Του θέτει καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ λίκν ἀξιοπρόσεκτον θέμα τῆς παρὰ Θεοῦ ἀνακρίσεως καὶ ἐλέγχου τῶν διαλογισμῶν μας.

1. Προσέχομεν συνήθως, αἱ πράξεις μας νὰ εἶναι εὐπρεπεῖς καὶ ἄσφογοι. Προσέχομεν ἴσως καὶ τὰ λόγια μας, νὰ μὴ ἔχουν κάτι τὸ ἐπιληψιμον καὶ ἐπιμεμπτον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Δὲν εἴμεθα ὅμως ἐξ Ἰσου προσεκτικὸς καὶ ἀγνὸς εἰς τὰς σκέψεις καὶ τοὺς διαλογισμοὺς μας.

Ἄρα βλέπει ὁ κόσμος καὶ τὰ παρακολουθεῖ ἡ κοινωνία τὰ κατανοοῦμεν ὅτι τελοῦν ὑπὸ ἔλεγχον, κρίνονται καὶ σχολιάζονται, ἢ μπορεῖ νὰ ἔχουν καὶ συνέπειες καὶ νὰ συνεπάγονται ὄχι εὐχάριστα ἐπακόλουθα. Καὶ διὰ τοῦτο γινόμεθα ἐπιφυλακτικοὶ εἰς πράξεις καὶ ἐνεργείας καὶ τὴν ἐν γένει συμπεριφορὰν μας· καὶ μετροῦμεν τὰ λόγια μας· καὶ σταθμίζομεν τὰ πράγματα· καὶ ἐνεργοῦμεν μὲ ὑπευθυνότητα, κατὰ τὸ μέτρον τῆς εὐσυνειδησίας καὶ ἐντιμότητος καὶ ἠθικῆς εὐαισθησίας ἐκάστου.

Ἄλλ' ὅτι γίνεται εἰς τὸν ἐσωτερικὸν μας κόσμον συνήθως δὲν τὸ προσέχομεν. Ἀφίουν πολλοὶ τὸν ἑαυτὸν τους νὰ κυριαρχῆται ἀπὸ σκέψεις πονηρὰς καὶ ἐπιθυμίας ἁμαρτωλὰς καὶ διαθέσεις κακίας καὶ ἐμπαιθείας ἢ συμφέροντος καὶ ἀδικίας. Ὑπάρχει μέσα μας

ἐνας «πονηρὸς θησαυρὸς» τῆς καρδίας (Ματθ. 12,35) καὶ μὲ τὰς ἐξωτερικεύσεις του προκαλεῖ δυσχερέτους καὶ ἀνεπιθυμήτους — ἁμαρτωλὰς συνήθως καὶ ἀπηγορευμένας — καταστάσεις.

Ὁ προχειρότερος καὶ ἀμεσώτερος τρόπος διαπράξεως τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ διὰ τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιθυμίας. Διότι, ἐπὶ τέλους, ἡ ἐμπρακτος παράβασις κάποιος ἐντολῆς τοῦ νόμου — θείου καὶ ἀνθρωπίνου — προϋποθέτει ὠρισμένας, καταλλήλους πρὸς τοῦτο, συνθήκας καὶ περιστάσεις, ποὺ δὲν συντρέχουν πάντοτε. Ἀκόμη καὶ ἡ διὰ τῶν λόγων ἁμαρτία τελεῖ ὑπὸ τὴν ἀνάσχεσιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἀγωγῆς ἐκάστου. Ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ ἁμαρτία, διὰ τῶν διαλογισμῶν καὶ «τῆς ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς» (2 Πέτρ. 1,4) τῆς συνειδήσεως, παρουσιάζεται ἀκατάσχετος πολλάκις, διότι τὴν συνοδεύει ἡ ψευδαίσθησις ὅτι δὲν τελεῖται «μετὰ παρατηρήσεως» καὶ παρακολουθήσεως, ἀλλὰ παραμένει δῆθεν ἀνεξέλεγκτος.

Ἀλλ' ἂν δὲν ὑποπίπτουν ὅλα εἰς τὸ μάτι καὶ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων, ὑπάρχει παντοῦ τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ. «Οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος» (Ἐβρ. 4,13). Τίποτε δὲν εἶναι ἀπόρσιτον εἰς τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ πάντα βλέπει καὶ ἐλέγχει, ὅπως ἀπέδειξεν ἡ ἐλεγκτικὴ φράσις τοῦ Χριστοῦ· «τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν».

Ναί. Ὁ Θεὸς γινώσκει τὰ πάντα. Εἶναι «ὁ ἐτάρων καρδίας καὶ νεφρῶν» (Ψαλ. 7,10). Καὶ ἂν ἔχωμεν τὰ μυστικά μας, καὶ τὰ κρατοῦμεν ἴσως «ἄδηλα καὶ κρύφια» ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἄς μὴ αὐταπατώμεθα ὅτι μπορεῖ νὰ διαφύγουν τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ δὲ ἡ σκέψις μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς προσπάθειάς διὰ μίαν ριζικὴν κάθαρσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου.

2. Δὲν εἶναι ὀρθή — ἀλλ' εἶναι ἐπιπολαία καὶ ἀπατηλὴ — ἡ ἰδέα ποὺ ἔχουν πολλοὶ, ὅτι ἡ πρᾶξις μόνον ἐλέγχεται, ἢ καὶ ὁ λόγος ἔστω, ἀλλ' εἶναι δῆθεν ἀνεξέλεγκτος ἡ σκέψις καὶ ἡ διάθεσις. Δὲν φθάνει συνήθως κανεὶς κατ' εὐθείαν εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ κακοῦ, ἂν μὴ τὸ κυοφορήσῃ καὶ τὸ κυκλοφορήσῃ προηγου-

«Καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον»

μένως εἰς τὴν σκέψιν, τὴν φαντασίαν καὶ εἰς τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς του.

Ψυχολογικώτατα ὁ Δαβὶδ, μετανοημένος καὶ συντετριμμένος ἀπὸ κάποιο διπλοῦν ἀμάρτημά του, προσήχητο· «καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου» (Ψαλ. 50,12). Κατενόει ὅτι χρειάζεται «καρδίαν καθαρὰν», ὥστε νὰ ἐξυγιανθῇ ἀπὸ τὴν ρίζαν ἢ ὑπαρξίς του καὶ ἡ διάθεσίς του, διὰ νὰ καθαρῇ ἀπὸ τὸ βεβαρημένον παρελθὸν καὶ νὰ εἶναι ἀσφαλῆς ἡ πορεία του εἰς τὸ μέλλον.

Ὁ Χριστὸς δέ, συμπληρώνων καὶ τελειοποιῶν τὸν νόμον τῆς Π. Διαθήκης, ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς πρώτας ἐσωτερικὰς νύξεις τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐγκλημάτων (φόνου, μοιχείας κλπ.). Καί, διὰ νὰ προλαμβάνεται τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν ρίζαν του, ἀπαγορεύει τὸν θυμὸν, διὰ νὰ μὴ φθάσῃ τις εἰς τὸ ἐγκλημα· καὶ θέτει περιορισμὸν καὶ εἰς τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰ πονηρὰ βλέμματα, διὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ ὀλισθησις εἰς ἀνηθικότητα κ.ο.κ. (Ματθ. 5,21-30).

Μὴ βλέπωμεν λοιπὸν μόνον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· καὶ μὴ νομιζώμεν ὅτι ἡ ἀντιμετώπισις καὶ καταπολέμησις τοῦ λεγομένου ἠθικοῦ κακοῦ, δηλ. τῆς ἀμαρτίας, ἐπιτυγχάνεται δι' ἐξωτερικῶν ἐπιφυλάξεων, προσχημάτων καὶ ἀπαγορεύσεων. Ἐφ' ὅσον «ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (1 Ἰω. 5,19) καὶ εἶναι ἔμφυτος εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ κλίσις καὶ ροπὴ πρὸς τὸ κακὸν, ὁ λόγος καὶ ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξυγιάνειν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Αὕτῃ δὲ εἶναι ἡ ἀλάνθαστος θεραπευτικὴ ἀγωγή. Πᾶσα δὲ ἄλλη προσπάθεια (διὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς μορφώσεως καὶ τοῦ δια τῶν νομικῶν διατάξεων φρονηματοῦ καὶ διαπαιδαγωγήσεως τῶν ἀνθρώπων) δὲν δύναται νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα, ἂν δὲν στοχεύῃ πρωτίστως εἰς τὴν καρδίαν· καὶ ἂν δὲν χρησιμοποιῇ καὶ πνευματικὰ στοιχεῖα καὶ μέσα πρὸς τοῦτο. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶναι πολῦτιμος καὶ ἀναντικατάστατος ἡ προσφορὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ σοφώτατα εἶχε προνοήσει ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία νὰ περιλάβῃ ὡς βασικὸν κεφάλαιον τῆς Παιδείας τοῦ Ἑθνικοῦ τὸ «ἐλληνορθόδοξον μορφωτικὸν ἰδεῶδες», τὸ ὁποῖον, καὶ διὰ τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν συγγραφέων, καὶ διὰ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ θέτει τὰς καταβολὰς ἐκείνας, αἵτινες θὰ ἀποδώσουν ἐν καιρῷ τοὺς καρποὺς αὐτῶν εἰς τοὺς νέους. Καὶ θὰ διαμορφώσουν ἐπὶ ὑγιᾶν πνευματικῶν θεμελιῶν τὰ χρηστὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων.

Καλὴ καὶ χρήσιμος — καὶ ἀπαραίτητος — ἡ ἐξωτερικὴ πειθαρχησις τῶν νέων καὶ τῆς κοινωνίας. Κακῶς δὲ ὑποκατέστησεν αὐτὴν τελευταίως ἡ ἄμετρος ἐλευθεριότης, πού δὲν ἐννοεῖ εἰς τίποτε νὰ πειθαρχήσῃ· καὶ δὲν σέβεται οὔτε πρόσωπα οὔτε θεσμοὺς. Ἀλλὰ προέχει «ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἀνθρώπου». Αὐτὸς πρέπει νὰ πειθαρχῇ «ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πνεύματος καὶ ἡσυχίου πνεύματος» (1 Πέτρ. 3,4). Διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω ἐλεγχόμενον ἦθος καὶ εὐπρέπεια λόγων καὶ ἔργων, ὡς ἀπαύγασμα «ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου» (1 Τιμ. 1,5).

Συναγερμὸς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα στὴν Καπερναοῦμ. Πλήθη πολλὰ συγκεντρωμένα εἶχαν κατακλύσει τὸ σπίτι· τόσο πολὺ, ὥστε οὔτε στὴν ἐξοδὸν νὰ μὴ μπορῇ κανεὶς νὰ πλησιάσῃ· τόσο πολὺ, ὥστε, δταν ἐγεννήθη ζήτημα νὰ εἰσέλθῃ ὁ παραλυτικὸς, παρέστη ἀνάγκη νὰ τὸν ἀνεβάσουν ἐπάνω στὴν στέγη καὶ ἔπειτα διὰ σχοινίων νὰ τὸν κατεβάσουν ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς στέγης, πού ἐπὶ τούτου ἄνοιξαν.

Ἄλλὰ τί ἐζητοῦσε ὁ λαὸς πού ἦταν ἐκεῖ συνηθροισμένοι; Τί ἀπελάμβανεν αὐτὸ τὸ πλῆθος;

Στὸ σπίτι ἐκεῖνο ἦταν ὁ Χριστὸς· καὶ τὰ πλήθη συνέφρουσαν διὰ νὰ χορτασθοῦν ἀπὸ τὰ ρήματα τοῦ στόματός Του. Ἦταν δὲ πάντοτε τόση ἡ ἀπήχησις τῶν λόγων Του, ὥστε ἐδημιουργοῦσε εἰς τοὺς ἀκροατὰς ἐντύπωσιν καὶ παλμὸν καὶ ἀποτελέσματα θαυμαστά. Ὁ Ἰησοῦς ὡς Διδάσκαλος τῆς ἀληθείας, εἶναι ὁ ὑπεροχώτερος Διδάσκαλος τὸν Ὅποῖον ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότης.

1. Ἡ διδασκαλία Του θαυμάζεται μέχρι σήμερα καὶ ἀναγνωρίζεται, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς μὴ πιστοὺς, ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ὑψηλοτέραν διδασκαλίαν ἢ ὅποια ποτὲ ἠκούσθη. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη πού δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου, σταματοῦν με θαυμασμὸν ἐνώπιον τῆς διδασκαλίας Του, ἀποκαλύπτουσι ἐνώπιον τῶν ἀληθειῶν Του καὶ ὁμολογοῦν ὅτι αὐτὴ ἡ διδασκαλία εἶναι μεγαλειώδης καὶ ἀφθαστη.

Διότι ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀποτελεῖ «φ ὧς μέγα». Σύνολον ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν πλήρες καὶ τέλειον. Διερευνᾷ τὰ ζητήματα τὰ μεγάλα, τὰ ὅποια ἐνδιαφέρουν πάντα ἄνθρωπον· καὶ ρίχνει φῶς ἀληθείας στὰ προβλήματα πού ἀνεκαθεν ἀπησχόλησαν τὸ ἀνθρώπινον γένος: Τί εἶναι Θεός, ἀλλὰ καὶ τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Τί εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τί γίνεται εἰς τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ἄλλα πολλὰ ζητήματα, περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς προελεύσεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ, περὶ τῶν μέσων τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως καὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου κ.λπ. περιέχονται στὸ Εὐαγγέλιον καὶ διαφωτίζονται ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Διάφοροι ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι ἐμελέτησαν κατὰ καιροὺς τὰ ζητήματα αὐτὰ καὶ ἐξέφεραν γνώμας ἀλληλοσυγκρουόμενας, αἱ ὁποῖαι ἴσχυσαν μέχρις ὅτου διεψεύσθησαν ἀπὸ ἄλλες νεώτερες καὶ ἐπικρατέστερες, πού καὶ αὐτὲς μετὰ τὴν σειρά τους ἐπαρμερίσθησαν. Ἰδέες καὶ γνώμες λοιπὸν οἱ ὁποῖες εἰς τὰς ἐπομένας ἐποχάς, ἀπεδείχθη ὅτι εἶχον γνώρισμά τους τὴν ἀσάθειαν καὶ δὲν ἀπέκτησαν παγκόσμιον καὶ αἰώνιον κύρος.

Ἐμίλησε καὶ ὁ Κύριος διὰ τὰ ζητήματά μας καὶ τὰ ἐρωτηματικά μας. Καὶ μᾶς ἔδωσε διδασκα-

λίαν εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι εὐρίσκουν τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἐπαναλαμβάνουν οἱ σοφοὶ καὶ ἀπροκατάληπτοι μελετηταὶ ὅλων τῶν γενεῶν ὅτι «οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος».

2. Ἄλλὰ ἀκόμη ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἶναι διδασκαλία πού ἱκανοποιεῖ καὶ ἀναπαύει κάθε ἄνθρωπον. Διδασκαλία αἰώνιος, χωρὶς νὰ χρειάζεται ἓνα «ἰῶτα ἢ μία κεραία» νὰ προστεθῇ ἢ ν' ἀφαιρεθῇ. Διδασκαλία πανανθρωπίνης σημασίας καὶ ὠφελείας. Διδάσκει τὸν ἄνθρωπον τοῦ πρώτου Χριστιανικοῦ αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦ 20οῦ μετὰ Χριστὸν αἰῶνος. Προσφέρεται μὲ ἀπλότητα στὸν ἄνθρωπον τοῦ λαοῦ καὶ μὲ σοφίαν στὸν μορφωμένον. Εἶναι διδασκαλία τὴν ὁποίαν μορεῖ νὰ κατανοήσῃ καὶ ὁ ἀπλοϊκὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ προσφέρει καὶ μηνύματα πού ἔχουν τόσον βάθος, ὥστε νὰ ἐμπνέωνται ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ σοφώτερα πνεύματα· καὶ ἀποκαλύψεις πού ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη τὰς εὐρίσκει συμφώνως κατὰ πάντα πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδέποτε διαψευδομένας. Εἶναι ἡ διδασκαλία πού ἀπευθύνεται πρὸς πάντας· πρὸς τὸν λαὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ· πρὸς τοὺς δικαίους καὶ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς· πρὸς μεγάλους καὶ μικροὺς· πρὸς τὸν κόσμον τῆς χθές, τῆς σήμερον καὶ τῆς αὔριον. Ἰκανοποιεῖ κάθε ἄνθρωπον. «Ὅλοι μποροῦν νὰ ἀντλήσουν ἐξ αὐτῆς πνευματικὴν τροφήν καὶ τόνοιον».

3. Ἄλλ' εἶναι ἀκόμη ἡ διδασκαλία πού ἐπιδρᾷ καὶ φέρει ἀποτελέσματα. Δημιουργεῖ ἀνάπλασιν, ἀνακαινίζει ψυχάς, (πρβλ. τὸ «ἡ δὴ ὑμεῖς καθάροι ἐστε διὰ τὸν λόγον, ὃν λελάθηκα ὑμῖν»), ἐξευγενίζει ἄτομα καὶ κοινωνίας. Δὲν ὑποδεικνύει ἀπλῶς λύσεις ὀρισμένων προβλημάτων· δὲν ὁμοιάζει πρὸς γνώμας ἀνθρώπων ὅσον-δήποτε σοφάς· δὲν ἀπευθύνεται δὲ μόνον πρὸς τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ εἶναι διδασκαλία ἡ ὁποία εἰσέρχεται στὴν καρδιά, διὰ νὰ μεταπλάσῃ καὶ μεταβάλλῃ τὸν ἄνθρωπον. «Ὡν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διικνούμενος ἄκρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας» (Ἐβρ. 8' 12). Εἶναι διδασκαλία ἡ ὁποία, δι' ὅποιον θελήσῃ νὰ τὴν δεχθῇ, θὰ ἰδῇ νὰ ἐπιδρᾷ ἐπάνω του ὡς δύναμις, ὡς τόνωσις, ὡς φῶς καὶ ζωὴ, ὡς ἀνάπλασις καὶ ἀναγέννησις. (Πρβλ. «Ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ διὰ λόγου Θεοῦ ζῶντος»).

4. Ἄλλ' ὅμως, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, δὲν ἀρκοῦν πτωχοὶ λόγοι νὰ περιγράψουν τὸ ὕψος καὶ τὴν σημασίαν τῆς. Διὰ τοῦτο «Ἐρχου καὶ ἴδε». «Γέυσασθε καὶ ἴδετε». Ἐὰν ἀσχοληθῶμεν σοβαρῶς μὲ τὴν μελέτην τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἔλθωμεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν καὶ γινῶσιν μετ' αὐτῆς· πρὸ πάντων ὅμως ὅταν, κατόπιν ἐμπράκτου ἐφαρμογῆς, ἴδωμεν τὰ

ἀποτελέσματα εἰς τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν μας — ἐὰν εἴμεθα εἰλικρινεῖς — θὰ ἀναφωνήσωμεν, ὅτι «ὦ δε ἡ σοφία ἐστίν» (Ἀποκ. 3,18) Καὶ ὅτι ἐδῶ ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ.

Ἐὰν ἀπλῶς ὅμως τὴν θαυμάζωμεν, καὶ ἂν ἀπλῶς τὴν ἐπαινοῦμεν, ἀναγνωρίζοντες μόνον ὅτι εἶναι ρήματα σοφίας καὶ λόγοι ἀγαθοὶ καὶ μεγαλειώδεις, ὁ Κύριος θὰ μᾶς εἴπῃ· ἀπὶ μὲ λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰμὴ εἰς ὁ Θεός. Δηλαδή τί ἐγκωμιάσεις τοὺς λόγους μου, ἐὰν δὲν πιστεύῃς ὅτι εἶμαι Θεός; Εἰς οὐδὲν ὠφελεῖσαι, ἐὰν δὲν ἀναγνωρίσῃς ὅτι εἶναι θεϊκὸς καὶ ὄχι ἀνθρώπινος λόγος.

Μὲ αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν ἐποτίζοντο τὰ συνηθροισμένα ἐκεῖνα πλήθη τῆς Καπερναοῦμ καὶ ἐδρουσίζοντο. Μὲ αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν ἐτράφησαν αἱ γενεαὶ τῶν 20 χριστιανικῶν αἰώνων. Αὐτὴ ἀπέτέλεσε τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον κατηύθυνε τὰ βήματα τῶν ἁγίων. Καὶ ἐπεβεβαίωθη τὸ «ἀγίασον αὐτοὺς τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθείᾳ ἐστίν» (Ἰω. 17, 17). Δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἑλληνας ἀπέτέλεσε τὸν πρωταρχικὸν παράγοντα πού μᾶς ὠδήγησε εἰς θριάμβους καὶ δόξαν. Αἱ ἀκτίνες τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ ἐνωρίτατα ἔλαμψαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔγινε ἐκ τῶν πρώτων χριστιανικῶν λαῶν· καὶ ἡ κατόπιν ἱστορία του εἶναι ἱστορία καὶ παράδοσις Ἑλληνο-Χριστιανική. Ἐὰν δὲ κατωρθώσαμε νὰ ἐλευθερωθῶμε καὶ νὰ ξεφύγωμεν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας, εἰς τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου τὸ ὀφείλομεν. Στὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα χρόνια διδάσκαλοι ἐμπνευσμένοι, καὶ ἱερεῖς φωτισμένοι, (εἰς τὸ κρυφὸ σχολεῖο καὶ εἰς τὸν νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας), μετέδιδαν τὴν γινῶσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἐφώτιζαν τὸν λαόν. Ἐγίνοντο ἐθναπόστολοι καὶ διδάσκαλοι τῆς ἀληθείας!

Εὐλογία καὶ τιμὴ καὶ δόξα καὶ εἰς τοὺς σημερινούς διδασκάλους, ὅσοι δὲν παραλείπουν νὰ μεταλαμπαδεύουν τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μὲ τὰ φῶτα τῆς παιδείας. Εἶναι διάπυρος ἡ εὐχὴ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς τιμίους σκαπανεῖς τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ὁ φωτισμὸς καὶ ἡ χάρις τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ νὰ συνοδεύῃ τοὺς ἀγνοῦς ἐργάτας τοῦ πνεύματος καὶ νὰ ἐπευλογῇ τοὺς τιμίους κόπους των, διὰ νὰ ἴδωμεν μίαν γενεάν ἀξίαν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἑλλάδος. Καὶ εὐτυχῆ τὴν πορείαν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Μιχαὴλ Γαλανοῦ

«ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφοροῦν ἤδη καὶ οἱ 12 τόμοι ἀπὸ τὸ μνημειῶδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀληθινὸ θησαυρίσμα γιὰ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδόση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟΝ *

(Πάντες οί ἐν Ἀφρικῇ διαλάμψαντες Ἅγιοι)

Τοῦ ἀρχιμ. κ. Τίτου Κ. Χορτάτου

14. ΝΑΖΑΡΙΟΣ μάρτυς (εἶλκε τὴν καταγωγὴν ἐκ Λιδύης) († 57) — ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ μάρτυρες.
15. ΒΑΡΣΟΣ Ἐδέσσης ἱερομάρτυς ἐν Ἀφρικῇ ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ — ΜΟΝΑΧΟΣ ὁσιος.
18. ΓΑΒΡΙΗΛ μετὰ ΚΙΡΜΙΔΕΛΗ (ΚΥΡΜΙΔΩΛΗ ἢ ΚΡΕΜΗΔΩΛΗ) νεομάρτυρες († 1522) — ΟΥΑΡΟΣ μετὰ ἄλλων ΕΕΙ μαρτύρων ἐπὶ Διοκλ.
19. ΘΥΑΙΟΣ μάρτυς ἐπὶ Μαξιμιανοῦ καὶ 25/10 μετὰ ΕΞ ὁσιομαρτύρων καὶ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ὁσίας.
20. ΑΡΤΕΜΙΟΣ μεγαλομάρτυς (4ος αἰ.).
21. ΙΛΛΑΡΙΩΝ ὁσιος ὁ Μέγας (4ος αἰ.).
22. ΑΒΙΒΟΣ ὁσιος (4ος αἰ.) εἰς Κοπτικά Ἀγριολόγια — ΛΩΤ ὁσιος (ἀγ. χρ.).
24. ΑΡΕΘΑΣ μεγαλομάρτυς († 523 ἢ 524) μετὰ τινος Μητρὸς καὶ Παιδίου αὐτῆς.
25. ΟΥΑΡΟΣ μάρτυς (ὁ ἐν Αἰγύπτῳ) (ἀγ. χρ.).
27. ΑΒΡΑΜΙΟΣ ὁσιος (ἀγ. χρ.) εἰς Κοπτικά καὶ Αἰγυπτιακά Ἀγριολόγια.
28. ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ Χοζεβίτης (3ος καὶ 6ος αἰ.) καὶ 3/10 — ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ἐν οἷς οἱ: ΤΕΡΕΝΤΙΟΣ, ΠΟΜΠΙΟΣ, ΜΑΞΙΜΟΣ καὶ ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ἐπὶ Δεκίου.
30. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μετὰ ΚΡΟΝΙΩΝΟΣ († 250), ΒΗΣΑΣ, ΙΟΥΔΙΑΝΟΥ καὶ ἄλλων ΔΕΚΑ ΤΡΙΩΝ μάρτυρες — ΕΥΤΡΟΠΙΑ μάρτυς ἐπὶ Δεκίου.
31. ΕΠΙΜΑΧΟΣ μάρτυς εἰσπηδητῆς (3ος αἰ.).
12. ΙΩΑΝΝΗΣ Ἀλεξανδρείας (610 - 621) ὁ ἐλεήμων — ΝΕΙΛΟΣ ὁσιος ὁ Σιναΐτης († 430).
17. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Νεοκαισαρείας ὁ θαυματουργὸς (213 - 270 μ.Χ.).
19. ΣΙΜΩΝ ὁσιος (ἀγ. χρ.).
24. ΠΕΤΡΟΣ Ἀλεξανδρείας (300 - 311), ΚΑΡΙΩΝ ὁσιος.
25. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ μεγαλομάρτυς († 305) μετὰ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ μάρτυρος — ΕΚΑΤΟΝ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ μάρτυρες οἱ δι' Ἁγ. Αἰκατερίνης πιστεύσαντες ῥήτορες.
27. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁσιος ὁ Σιναΐτης καὶ 6/4 — ΝΑΘΑΝΑΗ ὁσιος (4ος καὶ 5ος αἰ.) ΠΙΝΟΥΦΡΙΟΣ ὁσιος ὁ Μέγας (ἀγ. χρ.).
29. ΜΑΡΚΟΣ ὁσιος — ΠΙΤΗΡΟΥΝ (ΠΥΤΗΡΟΥΝ) ὁσιος μαθητῆς Μεγ. Ἀντωνίου.
30. ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΟΣ φωτιστῆς Αἰθιοπίας καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰνδίας (4ος αἰ.).

ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

4. ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ μάρτυς ὁ ἀπὸ μύμων († 270).
5. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ὁμολογητῆς (π. 813 - 820).
7. ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ Λυκοπολίτης, ὁσιος (300 - 394).
9. ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Πενταπόλεως (9.11.1920) — ΙΩΑΝΝΗΣ ὁσιος ὁ Κολοβός.
10. ΜΙΛΟΣ ἢ ΜΙΛΗΣ ἱερομάρτυς ἐπίσκοπος Τελεπόλεως.
11. ΜΗΝΑΣ μεγαλομάρτυς ὁ Αἰγύπτιος (11.11.296).
1. ΜΕΙΡΑΞ μάρτυς (ἀγ. χρ.).
2. ΑΓΝΗ μάρτυς (ἀγν. χρ.) — ΑΝΔΡΕΑΣ ἀσκητῆς μετὰ τῶν ἀδελφῶν του ΙΩΑΝΝΟΥ, ΗΡΑΚΛΑΜΩΝΟΣ καὶ ΘΕΟΦΙΛΟΥ (4ος αἰ.) — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ μετὰ ΣΕΚΟΥΡΟΥ, ΣΕΒΗΡΟΥ καὶ ΒΙΚΤΩΡΙΝΟΥ μάρτυρες († 300). — ΑΒΒΑΚΟΥΜ Προφήτης (6ος αἰ.) διήλθεν ἐξ Αἰγύπτου.
3. ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ἀλεξανδρείας Ἱερομάρτυς (608 - 610) ὁ Σκριδών.
4. ΒΑΡΒΑΡΑ μεγαλομάρτυς († 306).
7. ΑΜΜΩΝ ἢ ΑΜΜΩΝΙΟΣ ὁσιος ἐπίσκοπος Ἀντινόης (4ος αἰ.) — ΔΥΟ πρεσβύτεροι Ἱερομάρτυρες ἐπὶ Ζήνωνος — ΜΑΡΤΥΡΕΣ ὀρθόδοξοι καέντες ἐν Ναφ ὑπὸ Ἀρειανῶν — ΤΡΙΑΚΟΣΙΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ οἱ ἐν Ἀφρικῇ (474 μ.Χ.).
8. ΠΑΤΑΠΙΟΣ ὁσιος (4ος καὶ 5ος αἰ.).
10. ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ μετὰ ΜΗΝΑ μάρτυρες (ἀγ. χρ.) — ΕΥΤΡΑΦΟΣ μάρτυς ἐπὶ Μαξιμιανοῦ.
11. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ αὐτοκράτωρ (μόνον ἐν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 295 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

τῷ Λαυρεωτικῷ Κώδικι) — ΜΕΙΡΑΕ μάρτυς (ἀγν. χρ.).

12. ΑΜΜΩΝΑΡΙΑ μάρτυς μετὰ δύο παρθένων ἐπὶ Δεκίου (Ῥωμαιοκαθ. ἑορτολ.).
13. ΑΡΗΣ ὄσιος (ἀγ. χρ.).
14. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ μετὰ ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ, ΥΠΑΤΙΟΥ, ΑΡΡΙΑΝΟΥ (μοναχοῦ), ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ μάρτυρες (311).
16. ΑΜΜΩΝ μάρτυς εἰσπηδητής μετὰ ΖΗΝΩΝΟΣ, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, ΠΓΓΕΝΗ καὶ πρεσβυτ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ ἐπὶ Δεκίου (249 - 251, Ῥωμαιοκαθ. ἑορτολ.).
17. ΠΑΤΕΡΜΟΥΘΙΟΣ ὀσιομάρτυς ἐπὶ Ἰουλιανοῦ μετὰ ΚΟΠΡΟΥ (ΚΟΠΡΙΑΟΣ) καὶ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΓΡΗΓΕΝΤΙΟΣ Αἰθιοπίας (5ος αἰ.) — ΔΟΥΝΑΛΕ (ΔΟΥΝΑΛΕ) μετονομασθεὶς ΣΤΕΦΑΝΟΣ ὄσιος (10ος αἰ.).
19. ΑΡΗΣ μετὰ ΗΛΙΟΥ (ΗΛΕΙ) καὶ ΠΡΟΒΟΣ (ΠΡΟΜΟΣ) († 309) — ΤΙΜΟΘΕΟΣ διάκονος μάρτυς καὶ ΠΟΛΥΕΥΚΤΟΣ (ἀγ. χρ.) — ΓΡΗΓΕΝΤΙΟΣ Αἰθιοπίας († 552).
23. ΝΗΦΩΝ ὄσιος Κωνσταντιανῆς (4ος αἰ.).
24. ΦΙΛΙΠΠΟΣ μετὰ τῆς θυγατρὸς του ΕΥΓΕΝΙΑΣ μάρτυρες καὶ ΒΑΣΙΛΛΗΣ ἐπὶ Κομμύδου — ΥΑΚΙΝΘΟΥ καὶ ΠΡΩΤΑ συνασκήται τῆς ὀσιοπαρθενομάρτυρος ΕΥΓΕΝΙΑΣ (2ος αἰ.).
26. ΘΕΟΤΟΚΟΥ φυγὴ εἰς Αἴγυπτον.
28. ΘΕΩΝΑΣ Ἀλεξανδρείας (282 - 300).
29. ΒΕΝΙΑΜΙΝ ὄσιος (4ος αἰ.).
31. ΜΕΛΑΝΗ ὄσια ἢ νεωτέρα (383 ἕως 31.12.439) — ΓΕΛΑΣΙΟΣ ὄσιος (ἀγ. χρ.).

ΑΓΙΟΙ ΜΗ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΕΙΣ ΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΜΗΝΑΙΑ

- ΑΒΙΛΙΟΣ (ΑΙΜΙΛΙΟΣ ἢ ΑΜΕΛΟΣ) Ἀλεξανδρείας (83 - 95).
- ΑΛΒΙΝΟΣ ἀναχωρητής (4ος αἰ.).
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ἀσκήτρια (4ος αἰ.).
- ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ὁμολογητής († 251).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ἐρμουπόλεως (Συμ. εἰς γ' Οἰκ. Σύνοδον).
- ΑΝΟΥΑ ὁ Πηλουσίου μάρτυς ἐπὶ Δεκίου.
- ΑΡΕΙΟΣ Πανοπόλεως (ἐπὶ Παχωμίου).
- ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ ὁ Θμονέως (3η Οἰκ. Σύνοδον).
- ΑΡΣΙΣΙΟΣ ἀναχωρητής ὁ Μέγας.
- ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ μάρτυς († 202).
- ΒΑΣΣΟΣ μάρτυς († 250).
- ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ὁ ἀναχωρητής (4ος καὶ 5ος αἰ.).
- ΔΑΝΙΗΛ ὁ τῆς Σικήτης ἀναχωρητής (ἀγν. χρ.).
- ΔΩΡΟΘΕΟΣ ὁ ἀναχωρητής († 395).
- ΕΞΗΚΟΝΤΑ ὁμολογηταὶ μάρτυρες Πρεσβύτεροι ἐπὶ

Ὀδονερίχου (477 - 484).

- ΗΓΥΧΙΟΣ ἱερομάρτυς μετὰ τῶν συνεπισκόπων του ΦΙΛΕΑ, ΠΑΧΩΜΙΟΥ καὶ ΘΕΟΔΩΡΟΥ († 311).
- ΗΛΙΑΣ μοναστής (4ος αἰ.).
- ΗΛΙΑΣ ἀναχωρητής (4ος αἰ.).
- ΗΛΙΑΣ ἀναχωρητής (4ος αἰ.).
- ΘΕΩΝ ἀσκητής καὶ ἀναχωρητής (4ος αἰ.).
- ΙΣΙΔΩΡΟΣ ὄσιος (319 - 404).
- ΙΩΑΝΝΗΣ ὄσιος ὁ ἐν τοῖς νεκροταφείοις (4ος αἰ.).
- ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ Μόσχος ὄσιος.
- ΚΟΠΡΗΣ ὁ ἀββάς (4ος αἰ.).
- ΜΟΝΝΙΚΑ μήτηρ Ἀγ. Αὐγουστίνου.
- ΣΕΡΗΝΟΣ μάρτυς ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου.
- ΣΕΡΗΝΟΣ μάρτυς.
- ΣΥΝΕΣΙΟΣ Πτολεμαῖδος (472 - 413 ἢ 414).
- ΤΙΜΟΘΕΟΣ Ἀλεξανδρείας ὁ ἀκτήμων (381 - 385).
- ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΣ μάρτυς.
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μετὰ ΑΜΜΩΝΟΣ μαθηταὶ Ὀριγένους.
- ΑΜΜΩΝΙΟΣ ὄσιος μαθητής ἀββά Παμδῶ.
- ΑΜΜΩΝΙΟΣ ὄσιος κατασκ. κελίων νέων μοναχῶν.
- ΚΡΙΣΚΗΣ Ἀπόστολος ἐκ τῶν Ο' Ἐπίσκοπος Καρχηδόνας
- ΤΥΝΚΟΣ Ἀπόστολος ἐκ τῶν Ο' Ἐπίσκοπος Καρχηδόνας.
- ΠΕΤΡΟΣ, πρεσβύτερος καὶ μοναχός, τοποτηρητής Ἀλεξανδρείας εἰς ΣΤ' Οἰκ. Σύνοδον.
- ΝΑΥΚΑΤΙΟΣ ὄσιος ἐν Νιτρία (ἀδελφός Μεγάλου Βασιλείου).

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ

- ΜΩΥΣΗΣ, ΑΑΡΩΝ (ἀδελφός Μωϋσέως), ΩΡ, ΙΗΣΟΥΣ ΝΑΥΗ (= Βαρθῆς ὁ Κύριος) καὶ ΜΑΡΙΑ ἀδελφή Μωϋσέως.
- ΑΒΡΑΑΜ, ΡΟΥΒΙΜ, ΣΥΜΕΩΝ, ΛΕΥΓΙ, ΙΟΥΔΑΣ, ΖΑΒΟΥΛΩΝ, ΙΣΑΧΑΡ, ΔΑΝ, ΓΑΔ, ΑΣΗΡ, ΝΕΦΘΑΛΕΙΜ, ΙΩΣΗΦ, ΒΕΝΙΑΜΙΝ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ

ΙΩΣΗΦ ὁ μνήστωρ.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΤΥΡΙΝΗΣ

Μνήμη πάντων τῶν ἐν ἀσκήσει λαμπάντων ἀγίων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Δ' ΚΥΡΙΑΚΗ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Ἰοῦ Ἰωάννου τῆς κλιμακος.

Ε' ΚΥΡΙΑΚΗ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Ἰοῦ Μαρίας Αἰγυπτίας.

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἰωσήφ τοῦ παγκάλου.

(Τέλος)

Ὁ πατήρ Χρυσόστομος

Τοῦ κ. Γ. Π. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Ὁ π. Χρυσόστομος Σμιτση, ἀρχιμανδρίτης, Πνευματικός, ἐφημέριος στὸν Ἱερό ναὸ Ἀγ. Παντελεήμονος τοῦ Ἀ΄ Νεκροταφείου. Ἦρθε στὴ Μυτιλήνη κατὰ τὴν Μικρασιατικὴ καταστροφὴ τοῦ 1922 ἀπὸ τῆς Φώκης τῆς Μ. Ἀσίας. Ἄνθρωπος μὲ θαθεῖα πίστη, μὲ συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς του, μὲ ζῆλον ἱερό καὶ θερμὴ θέλησιν νὰ φέρῃ ἀνθρώπους κοντὰ στὸ Χριστό.

Δὲν ἦταν πτυχιούχος Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν. Ἦταν ἀπόφοιτος τοῦ λεγομένου τότε Ἑλληνικοῦ Σχολείου, ὅμως μελετοῦσε πολὺ τὴν Ἁγία Γραφή, Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη, ἀπ' τὴν ὁποία εἶχε ἀποστηθίσει πολλὰ χωρία τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦσε στὰ κηρύγματά του. Μελετοῦσε καὶ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ βιβλία πού τότε κυκλοφοροῦσαν. Εἶχε γράψει καὶ ὁ ἴδιος ἓνα καλὸ βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «Μαστίγιον κατὰ τῶν Χιλιαστῶν».

Ἀπὸ τὸν κύκλον εὐσεβῶν ἀνθρώπων πού εἶχε δημιουργηθῆ γύρω του καὶ κυρίως μὲ τὸν δικό του ζῆλον, ἰδρύθηκαν οἱ πρώτες θρησκευτικὲς ἀδελφότητες στὴ Μυτιλήνη, ἡ «Μεταμόρφωσις» καὶ ὁ «Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος», ἦλθε γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Μυτιλήνη μόνιμος Ἱεροκήρυξ, ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Καψιμάλης, ἀρχισε κάποια θρησκευτικὴ κίνησις στὸν τόπον μας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ δυὸ - τρία χρόνια ἰδρύθηκαν τὰ πρώτα Κατηχητικὰ σχολεῖα.

Εἴμαστε τότε ἀπὸ τοὺς πρώτους πού φοίτησαν σ' αὐτά. Ὁ Κατηχητής μας, ὁ ἀείμνηστος Χρῆστος Παπαγιάννης καὶ μετὰ τὴν χειροτονία του Χριστόδουλος, μᾶς καλοῦσε, ὅσους θέλαμε, κάθε Σάββατον θράδου στὴν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ στὸν Ἅγιον Παντελεήμονα. Τότε ἐγνώρισα ἐκεῖ τὸν πατέρα Χρυσόστομο. Κατὰ τὰ ἕξ χρόνια τῶν Γυμνασιακῶν μας σπουδῶν χεῖμώνα καλοκαίρι, ἔδρευε ἢ χιόνιζε, ἀνεβαίναμε μὲ χαρὰ στὸν Ἅγιον Παντελεήμονα. Ἐκεῖ συναντούσαμε καὶ ἄλλους μεγάλους φίλους τοῦ π. Χρυσόστομου. Τὸν κατηχητὴν μας Χρῆστο Παπαγιάννη, τὸν διδάσκαλον Στέφανον Παπαχαρίτωνος, τὸν Δημ. Σολογένη, τὸν Δημ. Γεωργιάδη, τὸν Θεόδ. Σιτσάνη, τὸν Εὐάγγελον Βαϊράμογλου καὶ ἄλλους.

Θυμᾶμαι μὲ πόσῃ κατάνυξιν διάβαζε ὁ π. Χρυσόστομος τὴν εὐχὴ τῆς ἐνάτης ὥρας πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ,

μὲ πόσῃ προσοχῇ παρακολουθοῦσαμε τὴν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἐμᾶς, παιδιὰ τότε, μᾶς ἔβαζαν νὰ διαδάζωμε τὰ ἀναγνώσματα.

Μετὰ τὴν ἀπόλυση καθόμασθε σὲ μία γωνία τοῦ ναοῦ ἢ ἂν ἦταν καλοκαίρι μεταφέραμε τὰ καθίσματα ἔξω μπροστὰ στὸν νάρθηκα κάτω ἀπ' τὰ πεῦνα καὶ ἀρχίζε μιά φιλικὴ συζήτησις πάνω σὲ θέματα θεολογικά, θρησκευτικὰ, κοινωνικά, πού κρατοῦσε μία καὶ δυὸ ὥρες, πού ἐμεῖς τὰ παιδιὰ παρακολουθοῦσαμε μὲ θερμὸ ἐνδιαφέρον.

Μᾶς ἔκαμαν μεγάλη ἐντύπωσις οἱ συζητήσεις αὐτές. Θαυμάζαμε τὸν π. Χρυσόστομο γιὰ τὴν θερμὴ πίστη του, γιὰ τὴν ἀγάπην πού ἔδειχνε σὲ μᾶς τοὺς νέους, γιὰ τῆς γνώσεως του, πού χωρὶς νὰ εἶναι Θεολόγος ἤξευρε καὶ ἀπήγγειλε τόσα χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ συζητοῦσε μὲ τὸν Θεολόγον Κατηχητὴν μας καὶ μὲ τὸν ἀείμνηστο δάσκαλό μου Στέφανον Παπαχαρίτωνος πτυχιούχον τῆς Πατριάρχης Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς μελετητὴν καὶ ἐκείνον τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ θεολογικὰ κατηρητισμένον. Καὶ γιὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πολλὰ μαθαίναμε, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλα νεώτερα τότε βιβλία πού μᾶς συνιστοῦσε νὰ διαδάζωμε ἢ μᾶς τὰ δάνειζε μὲ χαρὰ ὁ π. Χρυσόστομος.

Ἦταν πράγματι Πνευματικὸς ἄνθρωπος ὁ ἀείμνηστος π. Χρυσόστομος. Κληρικὸς πού ξεχώριζε μὲ τὴν πίστην του, τὸν ζῆλον του, γενικὰ μὲ τὴν πνευματικὴν του ἐργασία πού ἐπηρέαζε μικροὺς καὶ μεγάλους. Δίδασκε μὲ τὸ λόγον του ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ παράδειγμά του. Στὸ πρόσωπό του βλέπαμε ὅτι δὲν κάνουν τὰ γράμματα καὶ τὰ πτυχία τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον, ὅσο ἢ πόση πίστην του καὶ ἡ δίψα του γιὰ τὴν μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ πού ξεδιψᾷ καὶ τὸν ἴδιον καὶ τοὺς ἄλλους πού περιμένουν νὰ πάρουν τὴν δροσιὰ τῆς Θεῆς Χάριτος.

Τὰ θυμᾶμαι τώρα καὶ τὰ γράφω «εἰς μνημόσυνον αἰώνιον» καὶ ἔτσι σὺν παράδειγμα.

(Ἀναδημοσίευσιν ἀπὸ τὸ περ. «Ο ΠΟΙΜΗΝ»)



ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Χάος και δημιουργικότητα

Μιά ποιμαντική σύσκεψη στην 'Ασσίζη

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Στόχοι και ἀρχές τῆς συσκέψεως

Οἱ στόχοι μιᾶς τέτοιας συναντήσεως εἶναι συνήθως:

α) ἐκπαιδευτικοί: ἡ ἐνασχόληση καὶ ἡ συγκέντρωση τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος σ' ἓνα εἰδικὸ θέμα εἶναι μία μορφή συνεχοῦς καταρτίσεως·

β) ἐμπειρικοί: γίνεται φανερό στὶς συσκέψεις πόσο ἐκτιμῶνται ἐμπειρίες τοῦ τύπου «μαθαίνω κάτι ὅταν τὸ κάνω» (learning by doing)·

γ) οἰκουμενικοί: ἐπιδιώκεται συνάντηση μὲ διαφορετικὲς θρησκευτικὲς καὶ ποιμαντικὲς παραδόσεις·

δ) προσωπικοί: δίδονται εὐκαιρίες κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ συνέδριοι εἶναι δυνατὸ νὰ ἔλθουν σὲ βαθύτερη ἐπικοινωνία καὶ σχέση μεταξύ τους·

ε) «ἐλευθέρων ἀνταλλαγῶν»: ἡ σύσκεψη λειτουργεῖ ὡς χῶρος «ἐλευθέρας τελωνειακῆς ζώνης»

γιὰ συναντήσεις διαλόγου καὶ ἀνταλλαγῶν μεταξύ Θεολογίας καὶ Ψυχολογίας.

Ἰδιαίτερη ἔμφαση δίδεται στὴν τήρηση δύο βασικῶν ἀρχῶν: τῆς θεωρητικῆς καὶ τῆς πρακτικῆς ἀρχῆς σὲ μιὰ ὁλοκληρωμένη σύνθεσή τους.

Μεθοδολογία τῆς οὐσκέψεως

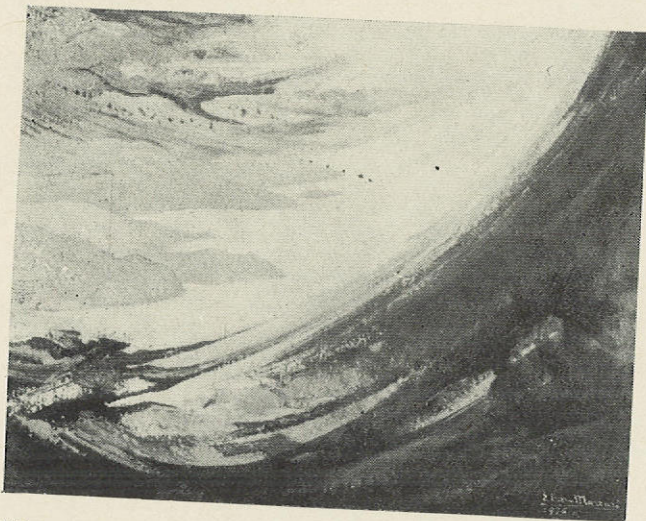
Ἀνάλογοι, λοιπόν, πρὸς τὶς ἀρχές καὶ τοὺς στόχους τῆς σύσκεψης εἶναι καὶ οἱ τρόποι ἐπεξεργασίας καὶ ἐμβαθύνσεως τῶν θεμάτων.

α) Ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἐπὶ μέρους διαστάσεων τοῦ θέματος μιᾶς συσκέψεως μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ «συνεδρίες ἐν ὀλομελείᾳ» γιὰ τὴν ἀκρόαση μεγάλων διαλέξεων διάρκειας 45' ἕως καὶ μιᾶς ὥρας.

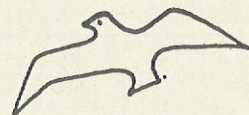
β) Στὴ συνέχεια, μετὰ ἀπὸ μικρὴ διακοπὴ γίνεται ἐμβάθυνση στὴ συγκεκριμένη διάσταση τοῦ θέματος ἀπὸ «μικρὲς ομάδες ἐργασίας» (response groups) ποὺ καλοῦνται νὰ ἀντιδράσουν καὶ νὰ συζητήσουν τὰ ἐρεθίσματα ποὺ εἰσέπραξαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προηγηθείσης ὀμιλίας.

γ) Σὲ ἀπογευματινὲς συναντήσεις, ἀκόμα «μικρότερες ομάδες» (small groups) ἐπιχειροῦν μιὰ βαθύτερη γνωριμία τῶν μελῶν μεταξύ τους ἀνταλλάσσοντας διάφορες ἐμπειρικὲς καὶ βιωματικὲς καταστάσεις ἀπὸ τὴν ἐργασία τους πρὶν καὶ τὶς ἐντυπώσεις τους κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συσκέψεως. Καὶ τῶν δύο τύπων οἱ ομάδες διευθύνονται ἀπὸ ὑπευθύνους ποὺ γνωρίζουν τοὺς κανόνες τῆς ψυχодυναμικῆς τῶν ὁμάδων ὥστε ἂν χρειαστεῖ νὰ παρέμβουν μὲ κατάλληλο τρόπο, σὲ περίπτωσι ποὺ ἀπειλεῖται μὲ διάσπαση ἢ συνοχὴ τῆς ὁμάδος. Οἱ ὁμάδες αὐτὲς λειτουργοῦν καθημερινὰ καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς συσκέψεως.

δ) Τέταρτη μορφή ἐργασίας τῆς συσκέψεως ἀποτελοῦν τὰ θεματικὰ «σεμινάρια» ἢ «ἐργαστήρια»



Elena Mazzari: «Ἀπὸ τὸ χάος στὸν κόσμος» (1976). Ζωγραφικὴ παράσταση τοῦ θέματος τῆς πρώτης διαλέξεως.



(workshops) πού μπορούν νά κρατοῦν μία ἢ καί δύο ἢ καί τρεῖς ἡμέρες. Ὁ ἀριθμός συμμετοχῆς σ' αὐτά εἶναι περιορισμένος καί οἱ ἐγγραφές γίνονται στήν ἀρχή τῆς συσκέψεως. Τά θέματα μπορεῖ νά ἔχουν σχέση μέ τò κυρίως θέμα τῆς συσκέψεως ἢ ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτό ἐπεξεργάζονται μεμονωμένες πτυχές ποιμαντικῆς ἐργασίας καί συμβουλευτικῆς ἢ ἀναφέρονται στήν ἐφαρμογή ἐπὶ μέρους μεθόδων καί τεχνικῶν σέ ὅλο τò εὖρος τῆς ποιμαντικῆς πράξης.

Προσεγγίσεις τοῦ θέματος τῆς σύσκεψης

Ἄς ἔλθουμε τώρα στίς ἐπὶ μέρους διαστάσεις τοῦ γενικοῦ θέματος τῆς συσκέψεως πού ἦταν «Ἡ δημιουργική ἀντιμετώπιση τοῦ χάους».

Ἡ βιβλική προσέγγιση ἦταν ἀπαραίτητη. Ἡ μεταρρυθμισμένη θεολόγος Dr. Marie-Josophe Glardon, ἀπό τῆ Βέρνη, εἰσηγήθηκε τò θέμα «Χάος καί δημιουργικότητα στήν Ἁγία Γραφή». Ἐπρόκειτο γιά δοκίμιο συστηματικό βασισμένο στό πρῶτο καί στό δεύτερο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως μέχρι τò στίχο 4.

Ἀπό ἕνα δοκίμιο βιβλικῆς θεολογίας περάσαμε σέ μία ἱστορική προσέγγιση τοῦ θέματος. Πῶς ἀντιμετώπισαν κατὰ τρόπο δημιουργικό τò χάος τῆς ἐποχῆς τους ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος καί ἡ Ἁγία Κλάρα (1193-1253); Αὐτά πού συνέβησαν τότε εἶναι μόνο μιὰ ἀιστορία τοῦ χτέος ἢ καί πρόκληση γιά τò σήμερον; Σ' αὐτά τὰ ἐρωτήματα προστάθησαν ν' ἀπαντήσουν μέ τίς σχετικῆς ὁμιλίες τους ἡ Ἡγουμένη τῶν Κλαρισσῶν Φραγκισκανῶν Μοναχῶν ἀδελφῆ Giovanna Mandelli καί ὁ ἀδελφός Nazareno Fabretti γνωστός συγγραφέας καί δημοσιογράφος.

Τò χάος, ὅμως, δέν εἶναι μόνο ὑπόθεση ἱστορικῶν ἐποχῶν, τοῦ χτέος καί τοῦ σήμερα. Παρεμβαίνει στήν προσωπική μας ἱστορία καί ἀναζητᾶμε τρόπο νά τò ἀντιμετωπίσουμε δημιουργικά. Μία προσωπική προσέγγιση καθίστατο ἀναγκαία. Προσκήθηκε, λοιπόν, ὁ συντάκτης τοῦ παρόντος ἀρθρου γιά ν' ἀναπτύξει μέ ποιὰ ἀπροσωπικά καί πνευματικά μέσα μπορεῖ νά γίνει ἡ δημιουργική ἀντιμετώπιση τοῦ χάους. «Ἡ ὀργανωτική ἐπιτροπή τῆς συσκέψεως ἐπειδή πίστευε ὅτι ἡ ποιμαντική καί πνευματική παράδοση τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔχει πολλὰ νά συνεισφέρει στό μεῖζον αὐτό θέμα ἔκρινε ἀπαραίτητη



Τò κήρυγμα στά πουλιά (Giotto)

Ἡ ἀγάπη, ἀδελφια μου πουλιά,
δέν εἶναι νά ξεχνᾶς τò τραγοῦδι τῶν ἄλλων,
δέν εἶναι νά σκεπάζεις τῆ φωνή τους,
ἀλλά νά τοὺς ἀκοῖς προσεκτικά.

τὴν διαπραγμάτευση τοῦ θέματος ὑπ' αὐτò τò πρῖσμα.

Πέρα δηλαδή ἀπò τίς προσωπικῆς ψυχολογικῆς δυνάμεις τίς ὁποῖες διαθέτει ὁ ἄνθρωπος γιά ν' ἀνταπεξέλθει ἔναντι χαοτικῶν καταστάσεων καί γεγονότων, ποιά εἶναι τὰ πνευματικά ἐκεῖνα μέσα τὰ ὁποῖα θὰ τὸν βοηθήσουν νά ἐπιτελέσει τὴ δημιουργική διεργασία καί διάβαση ἀπò τò χάος στό πρόσωπο; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι μόνο μέ τὴ βοήθεια τῆς ὀδηγητικῆς εἰκόνας πού συνιστᾶ τò πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ μπορεῖ νά ἐπιτελεσθεῖ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἡ ὑπέρβαση τοῦ χάους καί τῆς συγχύσεως. Γι' αὐτò καί ὁ ὑπό-



«Εν ειρήνῃ προέλθετε». Κυριακή πρωί μετά τὴν ἀπόλυση.
Ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλο τοῦ τεύχους τοῦ Φεβρουαρίου 1989 τῶν
«Letters from S. Egidio».

τιτλος τῆς εἰσηγήσεώς μου ἦταν: Ἀπὸ τὸ χάος στὸ
πρόσωπο ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι.

Συναπτὰ μὲ τὴν εἰσηγήσή μου δόθηκε ἡ εὐκαι-
ρία στοὺς συνέδρους ν' ἀκούσουν καὶ νὰ δοῦν ἓνα «ει-
κονογραφημένο σχόλιο», — μὲ τὴ βοήθεια τοιχογρα-
φιῶν τοῦ ζωγράφου Giotto ποὺ ἀναφέρονται στὴ
ζωὴ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου καὶ βρίσκονται στὴν
ὁμώνυμη Βασιλική του (τὴν ἄνω ἐκκλησία) στὴν
Ἀσσίζη — πάνω σὲ τρεῖς εἰκόνες ποὺ εἶχα προτείνει
στὴν ὁμιλία μου ὅταν προσπάθησα νὰ περιχαρᾶκώσω
τὴν ἔννοια τοῦ χάους. Εἶχα πῆ ὅτι τὸ χάος πολλὲς
φορὲς γίνεται ἀντιληπτό, α) σὰν ἓνα γυρεμισμένο
σπίτι, β) σὰν ἓνα παιχνίδι μὲ κύβους ἢ πᾶζλ (puzzle)
τοῦ ὁποίου ἔχεις χάσει τὶς ὁδηγίες γιὰ νὰ σχηματί-
σεις τὴν εἰκόνα, γ) σὰν κάτι ποὺ δὲν ἔχει μορφή (ἀ-
μορφία).

Ὁ ἀσομφιονιστὴς ἀύγουστινιανὸς ἱερέας Frans
Andriessen πρώην καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο
τῆς Νιμέγης (Nijmegen, Ὁλλανδία) ἐπέγραψε τὸ
σχόλιό του «δημιουργικὴ συνεξήγηση μὲ τὸ χάος».
Σχολίασε κατὰ σειρά τὰ ἐξῆς ἔργα τοῦ Ambrosio
Bondone Giotto (1267-1337): α) ὁ Ἅγιος Φραγκ-
ίσκος καὶ ὁ Ἐσταυρωμένος τοῦ Ἁγίου Δαμιανοῦ —
ἡ ἀπάρνηση τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, β) ὁ Ἅγιος
Φραγκίσκος κηρύττει στὰ πουλιά. Ὑπαίνιχθηκε ἐπί-
σης χρωματικὲς ἐρμηνεῖες, γ) στὸ σύνολο τοῦ ἔργου
τοῦ Giotto, στὸ ὁποῖο καὶ ἔχει ἀποτυπωθεῖ κατὰ

τρόπο μυστικὸ «ὁ ὕμνος στὸν ἥλιο» τοῦ Ἁγίου Φραγκ-
ίσκου. Ἡ «ἐρμηνεία» εἶναι ἀληθοφανής. Κι ἂν ὅμως
δὲν εἶναι ἀληθής, ἂν, δηλαδή, δὲν ἀνταποκρίνεται
ἀπόλυτα στὰ πράγματα, εἶναι ἐν τούτοις εὐρηματικὴ.

Στὶς δυνάμεις ὅμως ποὺ ἀντιπαλαίουν τὸ χάος,
σὲ πρώτη γραμμὴ συμπεριλαμβάνονται ὄχι μόνο οἱ
ἀτομικὲς προσπάθειες ἀλλὰ καὶ ὅ,τι συμβαίνει σὲ
πλαίσια ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεραπευτικῶν κοινο-
τήτων. Ἡ κοινότητα μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ δημιουρ-
γικὴ στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ χάους. Ὡς παράδειγμα
δόθηκε τὸ οἰκογενειο-θεραπευτικὸ μοντέλο ἐνὸς
Κέντρου οἰκογενειακῆς θεραπείας στὸ Μιλάνο ἀπὸ
τὴν ὑπεύθυνη τοῦ Κέντρου Maria Christina Koch
Candela. Θέμα τῆς ὁμιλίας τῆς ἦταν «Ἡ συστημικὴ
ὀπτικὴ τῆς οἰκογενειακῆς θεραπείας».

Σαφῆς στὶς διατυπώσεις του ἦταν καὶ ὁ ὑπεύ-
θυνος τῆς κοινότητος τοῦ Ἁγίου Αἰγιδίου στὴ Ρώμη
(συνοικία Trastevere) Claudio Boetti, μιᾶς
κοινότητος ποὺ ἐδῶ καὶ εἰκοσιένα χρόνια προσπαθεῖ
νὰ βοηθήσει φτωχοὺς, μετανάστες καὶ περιθωρια-
κοὺς οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦν τὸ κοινωνικὸ χάος. Ἀν-
ταποκρινόμενοι στὶς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων ὑπηρε-
τοῦν δημιουργικὰ τὸ ὑπάρχον χάος καὶ ἔτσι θερα-
πεύουν καὶ τὸ προσωπικὸ δικό τους. Τὸ ἔργο τους
ἐπεκτείνεται καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ἰταλίας καθὼς
καὶ στὸ Würzburg τῆς Δ. Γερμανίας καὶ στὴν Ἀμ-
βέρσα τοῦ Βελγίου. Στὰ κέντρα αὐτὰ ποὺ βρίσκονται
σὲ φτωχογειτονιὲς καὶ καλύπτουν ποιμαντικὲς καὶ
κοινωνικὲς ἀνάγκες τῆς περιοχῆς τους γίνονται κυ-
ριακάτικες Θ. Λειτουργίες ποὺ συγκροτοῦν τὴν थे-
ραπευτικὴ ὡς εὐχαριστιακὴ κοινότητα. Τὴ σύντομη
εἰσηγήση ἀκολούθησε προβολὴ ἡμίωρης βιντεοκα-
σέτας σχετικῆς μὲ τὸ ἐπιτελούμενο ἔργο.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

❖ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ❖

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 650 ἕκαστος.

“ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ,,

Του π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΟΙ ΧΙΠΠΥΣ

Τους προβληματισμούς των χίππυς εκφράζει άριστα τὸ γνωστὸ Musical «HAIR» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀναφέρεται σ' ἕνα νέο στρατιώτη, πού πρὶν ἀποσταλεῖ στὸ Βιετνάμ γνώρισε ἕνα κοινόβιο τῶν χίππυς.

Στὸ Musical ὑπογραμμίζονται ἔντονα τὰ ἀδιέξοδα τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ τῆς εἰδωλοποιήσεως τῆς ἐπιστήμης· δὲν βοήθησαν τὸν ἄνθρωπο νὰ συναντήσῃ τὸν συνάνθρωπό του, νὰ οἰκοδομήσῃ μιὰ πιὸ ζεστὴ κοινωνία, πιὸ ἀνθρώπινη:

«Γιατί εἶναι τόσο ἄκαρδοι οἱ ἄνθρωποι, γιατί τόσο παγεροί;

Τόσο εὐκολα λένε τὸ ὄχι, τόσο εὐκολὴ εἶναι ἡ σκληρότητα!

Γιατί τὸ συναίσθημα λείπει, γιατί εἶναι τόσο παγεροί οἱ ἄνθρωποι!...

Λυπημένα κοιταζόμεστε, ὁ ἕνας τὸν ἄλλο...

Εἴμαστε κι ἀπὸ πάνω περήφανοι, πεθαίνοντας, γιὰ τὴ σκόνη τῆς τελευταίας πυρηνικῆς δοκιμῆς».

Ἐδῶ δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψη τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης, πού ὀδήγησαν σ' αὐτὰ τὰ ἀδιέξοδα, ἀλλὰ ἡ αὐτονόμηση καὶ ἡ ἐγωιστικὴ χρῆση των. Γι αὐτὸ τὸ Musical συνεχίζει μὲ εἰρωνεία:

«Δὲν προόδευσε ὁ ἄνθρωπος, δὲν χρησιμοποίησε θαυμάσια τὴ γνώση; Κι ὅλο ἐρευνᾷ, κι ὅλο γίνεται πιὸ γνωστικός· δὲν εἶναι καλὸς σὰν ἄγγελος; Σχεδὸν σὰν τὸ Θεὸ ἔγινε σοφός!

Τόσο ὠραῖος εἶν' αὐτὸς ὁ κόσμος-παράδεισος γιὰ ζῶα.

Πῶς ἔχασα τὴ χαρὰ μου γι αὐτόν, γιατί ἄξαφνα μοῦ φαίνεται ἐρημωμένα βράχια;».

Μέσα σὲ τέτοια μοναξιά ὑψώνεται ἀδυσώπητο τὸ ὑπαρξιακὸ ἐρώτημα γιὰ τὸ νεαρὸ στρατιώτη:

«Ποῦ πάω; μήπως ἀκολουθῶ τὰ σύννεφα; Ποῦ εὐρίσκεται ὁ δρόμος πού δὲ βλέπω; Ποιὸς ἀπαντᾷ σ' αὐτὸ μου τὸ ἐρώτημα: γιατί ζῶ, γιατί πεθαίνω;».

Ὅλη ἡ ἀπόγνωση στὴν ὁποία ὀδήγησε ὁ τεχνικός πολιτισμὸς ἐκφράζεται σ' αὐτὸν τὸν στίχο. Ὁμως τὸ Musical δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Θέλει νὰ ξεπεράσῃ τὴν κρίση, ν' ἀνοίξῃ τὸ δρόμο γιὰ νέες ἐναλλακτικὲς λύσεις, μακριὰ ἀπὸ τὶς ἀνέσεις τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ἐπιστρέφοντας στὴν ἐποχὴ πού ὁ ἄνθρωπος ἱκανοποιῶσε τὶς φυσικὲς του ἀνάγκες, χωρὶς νὰ δημιουργεῖ ἄλλες πρόσθετες, καὶ νὰ τρέχει ξοπίσω τους νὰ τὶς ἱκανοποιήσῃ:

«Εἶμαι πλούσιος, μητέρα· γιατί ζῶ, ἀδελφὴ Ἀδελφέ, ἡ ζωὴ θέλει τὸ καλὸ μου.

Χρήματα δὲν ἔχω, θεῖε. Θεῖα, εἶμαι χαριτωμένος, κι ἔχω πολλὲς τρελλὲς ιδέες.

Εἶμαι φτωχὸς καὶ πλούσιος· ἔχω μαλλιά κι ἕνα κεφάλι· πούχει ἕνα μέτωπο· πάνω αὐτιά καὶ μέσα μυαλό· ἕνα σαγόνι καὶ στόμα, πού μέσα ἔχει δόντια.

Ἐγὼ σάρκα καὶ αἷμα, ἔχω καρδιά κι αὐτὸ εἶναι καλὸ· αὐτὸ πού σὰν ἄνδρας χρειάζομαι, μὰ ναὶ κι αὐτὸ πού πάνω του κάθομαι.

Ἐγὼ τ' ἀπαραίτητα νὰ ζήσω κι ἔχω καὶ ψυχὴ. Εἶμαι πλούσιος, μητέρα· γιατί ζῶ, ἀδελφὴ Ἀδελφέ, ἡ ζωὴ θέλει τὸ καλὸ μου».

Ἡ ἐπέμβαση τοῦ ἀνθρώπου στὴ φύση καὶ ἡ ἐγωιστικὴ χρῆση τῆς ὀδήγησαν τὸν ἄνθρωπο στὴν καταστροφή. Ἐτσι ὁ χίππυς θέλησε νὰ διαμαρτυρηθεῖ καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀποστροφή του σ' αὐτὸ, ἀφήνοντας τὰ μαλλιά του νὰ μεγαλώσουν, ἐκφράζοντας τὴ νοσταλγία του γιὰ ἄρμονία στὴ φύση καὶ σ' ὅλη τὴ δημιουργία.

Αἰτία τῆς αἰσιοδοξίας του δὲν εἶναι ἡ ἐλπίδα πὼς μὲ ἀκόμη μεγαλύτερη πρόοδο τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς θὰ ξεπεραστοῦν τὰ ἀδιέξοδα καὶ θὰ δημιουργηθεῖ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μιὰ κοινωνία εἰρήνης, ἄρμονίας, ζεστασιᾶς καὶ ἀγάπης. Τὴ λύση θὰ τὴ φέρῃ ἡ ἐποχὴ τοῦ Ὑδροχόου, μέσα ἀπὸ τὴν ὁλοκληρωτικὴ καταστροφή τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ. Γι αὐτὸ καὶ τὸ Musical καταλήγει:

«Ἄς σταθεῖ τὸ φεγγάρι στὸ ἔβδομο στίπτι· ὁ Δίας θὰ πάει πρὸς τὸν Ἑρμῆ. Εἰρήνη θὰ βασιλεύσει στους πλανήτες· κι ἡ ἀγάπη θὰ ὀδηγεῖ τὸ ἄρμα της. Τότε ὁ Ὑδροχόος θὰ κυβερνᾷ τὴ γῆ... Ἄρμονία, δικαιοσύνη, σαφήνεια· συμπάθεια καὶ φῶς καὶ ἀλήθεια. Κανένας δὲν φιδώνει τὴν ἐλευθερία· κανένας τὸ πνεῦμα δὲ νεφελώνει. Ὁ μυστικισμὸς μᾶς χαρίζει ἐπίγνωση, κι ὁ ἄνθρωπος ξαναμαθαίνει νὰ σκέπτεται. Εὐχαριστίες στὸν Ὑδροχόο, στὸν Ὑδροχόο!».

Ἡ βοήθεια λοιπὸν δὲν θὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἀπὸ κάποιον θεό· ἡ βοήθεια ἀναμένεται ἀπὸ τὰ ἄστρα· εἶναι μιὰ ἀπ' εὐθείας βοήθεια», μὲ αὐτόματες διαδικασίες. «Εὐχαριστίες στὸν Ὑδροχόο, στὸν Ὑδροχόο!».

Γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΨΑΛΜΩΔΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΝΑΟ Κ/ΠΟΛΕΩΣ (*)

Του Πρωτοπρ. κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΦΑΡΑΣΟΓΛΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΛΑΒΒΑΣ

(¹Αρχων Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας)

Ὁ Κωνσταντῖνος Κλάββας γεννήθηκε τὸ ἔτος 1852. Τὸ ἔτος 1888 προσλαμβάνεται στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ ὡς Β' Δομέστιχος. Τὸ ἔτος 1905 προάγεται σὲ Α' Δομέστιχο καὶ τὸ ἔτος 1911 Ἄρχων Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Δυστυχῶς, τὸ ἔτος 1916, λόγῳ βαρεῖας ἀρρώστιας ποὺ τὸν κατέβαλε ἀπεχώρησε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ ἐτέθη σὲ τιμητικὴ σύνταξη.

Ὁ Κλάββας ἦταν καθηγητὴς τῆς μουσικῆς στὴν Πατριαρχικὴ Μουσικὴ Σχολὴ καὶ ἀνέδειξε πολλοὺς ἔξοχους μαθητάς. Τὸ ἔτος 1899 συνεργάσθηκε μὲ τὸν Ἰάκωβο Ναυπλιώτη καὶ ἐξέδωκαν σὲ δύο τόμους τὸ Δοξαστάριο τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου.

Ὁ Παναγιώτης Ἀντωνέλλης στὸ βιβλίο του «Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ» τὸν χαρακτηρίζει «ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων θεωρητικῶν καὶ δεξιωτάτων ἐκτελεστῶν τῆς Ἱερᾶς ἁσματικῆς μελωδίας, κάλλιστο ψαλμωδὸ τῆς Ἐκκλησίας», διακρινόμενο, «διὰ τὸ ἠδύφθογγον τῆς φωνῆς του καὶ διὰ τὸ σεμνοπρεπέστατον ἐκκλησιαστικὸν ὄφος του»¹⁴².

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΒΙΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

(¹Αρχων Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας).

Ὁ Εὐστάθιος Βιγγόπουλος γεννήθηκε στὸ Κανδύλλι τοῦ Βοσπόρου τὸ ἔτος 1882. Ἀπὸ πολὺ μικρὸς ἐπεδόθηκε στὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ πολὺ γρήγορα ἀναδείχθηκε βαθὺς μύστης αὐτῆς. Ἐψάλλε σὲ διάφορους ναοὺς τῆς Πόλης. Τὸ ἔτος 1908 προσελήφθη δεξιὸς ψάλτης στὸ Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου στὸ Φανάρι. Τὸ ἔτος 1910 δεξιὸς στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Θεολόγο Προύσσης, ἀπὸ ὅπου μὲ τὴν σύσταση τοῦ Μητροπολίτη Προύσσης Δωροθέου προσλαμβάνεται στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ τὸ ἔτος 1913 ὡς Β' Δομέστιχος. Τέλος, τὸ ἔτος 1916 προάγεται σὲ Ἀρχοντα Λαμπαδάριο τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ὁ Εὐστάθιος Βιγγόπουλος «ἐγγρατῆς μουσικός»¹⁴³, ἄφησε ἐπαχὴ στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ ἐπὶ 22

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 278 τοῦ ὅπ' ἀρ. 12 τεύχους.

142. Παναγιώτου Ἀντωνέλλη, Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, Ἀθήναι 1956, σελ. 115.

143. Παναγιώτου Ἀντωνέλλη, Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, Ἀθήναι 1956, σελ. 91.

χρόνια ποὺ ἔψαλλε μαζὶ μὲ τὸν Ἰάκωβο Ναυπλιώτη, καὶ τὴν ὁποία συνέχισε ἔπειτα ἄλλα 20 χρόνια ὁ Προΐγγος μὲ τὸν Στανίτσα.

Ὁ Βιγγόπουλος ὅταν ἔψαλλε ἔμενε ἀκίνητος, ὥστε νὰ ἀμφιβάλλει κανεὶς ἂν πράγματι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔψαλλε ἢ κάποιος ἄλλος. Συνέθεσε πολλὰ μαθήματα, ἰδίως Κοινωνικά, τὰ ὁποῖα παραμένουν ἀνένδοτα χειρόγραφα στὰ χέρια πολλῶν μαθητῶν καὶ θαυμαστῶν του.

Ὁ Βιγγόπουλος ἀπέθανε στις 8 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1938. Ἡ κηδεῖα του ἔγινε στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Χαλκηδόνος Μάξιμο. Τὸν Πατριάρχη ἀντιπροσώπευσε ὁ Δευτερεύων Μάξιμος, τὸ πένθος ἔφερε ὁ Ἄρχων Πρωτοψάλτης Ἰάκωβος Ναυπλιώτης, ἐπικήδειο προσεφώνησε ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος Γρηγόριος καὶ ἔψαλε ὁ Ἄρχων Μουσικοδιδάσκαλος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Β. Ὀνουφριάδης μὲ ἄλλους ἱεροψάλτες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς¹⁴⁴.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΑΝΗΛΙΔΗΣ

(¹Αρχων Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας)

Ὁ Νικόλαος Δανηλίδης γεννήθηκε στὴ Χαλκηδὼνα τὸ ἔτος 1915 καὶ ἦταν ἀπόφοιτος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ ἔτους 1936. Τὴν Βυζαντινὴ Μουσικὴ τὴ διδάχθηκε ἀπὸ τὸ Θεοδοῖο Γεωργιάδη καὶ τὸν Εὐστάθιο Βιγγόπουλο.

Ἐψάλλε στὸν Ἅγιο Ἰωάννη στὰ Καλαμίσια, στὴν Ἁγία Εὐφημία στὸ Καδήριο, στὸν Προφήτη Ἡλία στὸ Σκούταρι καὶ στὸν Ταξιάρχη στὸ Μέγα Ρεῦμα. Τὸ ἔτος 1947 προσλήφθηκε στὸ Πατριαρχεῖο ὡς Α' Δομέστιχος, δίπλα στὸν Ἀρχοντα Πρωτοψάλτη Κωνσταντῖνο Προΐγγο. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1960 ὅταν ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας προήχθη στὴ θέση τοῦ Πρωτοψάλτη, διορίζεται Ἄρχων Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Ἀθηναγόρα τὸν Α'. Ἡ δὲ χειροθεσία του μαζὶ μὲ τὸν Θρασύβουλο Στανίτσα ἔγινε τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως τοῦ ἔτους 1961¹⁴⁵.

Ὁ Νικόλαος Δανηλίδης ἐκοιμήθη αἰφνίδια «ἐν Κυρίῳ» νεώτατος τὸν Ἰανουάριο τοῦ ἔτους 1965 ἀπὸ ἐγκεφαλικὸ ἐπιεσόδιο. Ἡ σωρὸς του μεταφέρθηκε

144. Ὁρθοδοξία 13(1938)57.

145. Ὁρθοδοξία, 36(1961)84.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ "ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ,"

Του κ. ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ
Θεολόγου - Καθηγητού

Ποιά όμως είναι τα στοιχεία των έργων τα οποία οδήγησαν τους κριτικούς να αρνηθούν τη συγγραφή τους από τον Διονύσιο τον Άρεοπαγίτη; α) 'Η έντονη νεοπλατωνική φιλοσοφική επίδραση. 'Ο Νεοπλατωνισμός μεσουρανούσε τον Δ'-Ε' μ.Χ. αιώνα και ο άγνωστος συγγραφέας των έργων, κατά τον Hugo Koch εξαρτάται από τη σκέψη του Πλωτίνου (204-270 μ.Χ.) και ιδίως του Πρόκλου (411-485 μ.Χ.). 'Ο έμφανής μυστικισμός, ο οποίος είναι διάχυτος στις συγγραφές, είναι καθαρά νεοπλατωνική καταβολή (Β. Στεφανίδου, Έγκλ. 'Ιστορία, σελ. 331). 'Η αναφορά ακόμα του άγνωστου συγγραφέα σε ιερούς αριθμούς, ιερά σύμβολα, μυστήρια, και ο έντονος συναισθηματισμός επιβεβαιώνουν τον παραπάνω ισχυρισμό. β) 'Η θεολογία των έργων και ιδιαίτερα η Χριστολογία

είναι πολύ πιο αναπτυγμένη της εποχής του Α' αιώνα που έζησε ο Άγ. Διονύσιος, και εκφράζει την αποκρυστάλλωση του Δόγματος όπως είχε διαμορφωθεί και διατυπωθεί μετά την Δ' Οίκ. Σύνοδο. 'Ο άγνωστος συγγραφέας γράφοντας πιθανόν στα χρόνια του «ένωτικού» του Ζήνωνος (482) γνωρίζει ήδη το θεολογικό όρο «Θεανδρική ενέργεια» (Μεγ. Έλ. Έγκυκλ., τομ. Θ', σελ. 403). γ) Τέλος ο τίτλος των επιστολών μαρτυρούν όρολογία πολύ μεταγενέστερη του Α' αιώνα, όπως «Σωσιπάτρω Ιερεί», «Τίτω Ιεράρχη» («Πολυκάρπω Ιεράρχη», «Ιωάννη τῷ Θεολόγῳ» κλπ.

Β. 'Η Θεολογία των Συγγραμμάτων.

Οι Άρεοπαγίτικες συγγραφές εγκαινίασαν μια νέα εποχή για τη Θεολογία και τον τρόπο σκέψης της

(*) Συνέχεια εκ τῆς σελ. 301 του ὑπ' ἀριθ. 13 τεύχους.

στο Νεκροταφείο τῆς Θείας Ἀναλήψεως στο Μακροχώρι.

Στόν ἐπικήδειο που ἐξεφώνησε ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος Εὐάγγελος ἀναφέρει ὅτι «ὁ μεταστάς Ἐκκλησιαστικός ὕμνωδός ἦτο καί ὡς ἄνθρωπος ἄκακος καί εὐγενής καί ὡς οἰκογενειάρχης ἄριστος καί ὡς Ἱεροφάντης καλός καί ἀφοσιωμένος εἰς τὸ καθήκον... ἄνθρωπος ἐκ χαρακτήρος πρῶτος, οὐδέποτε παρεσύρθη ἀπὸ τόν, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἐγωϊσμόν».

Θαυμαστής τοῦ Πρίγγου ὁ Νικόλαος Δανηλίδης διακρίνεται γιὰ τὸ Πατριαρχικὸ του ὕφος, τὴ στεντόρεια φωνὴ καί τὴν εὐγένειά του πρὸς ὄλους, μικροὺς καί μεγάλους.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

(Ἀρχων Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας)

'Ο Ἐλευθέριος Γεωργιάδης γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ ἔτος 1920. Τὰ πρῶτα βήματα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τὰ πήρε ἀπὸ τὸν πατέρα του, τὸ γνωστὸ Πρωτοφάντη τῆς ἐποχῆς, τοῦ Προφήτη Ἡλία στὸ Σκούταρι τῆς Πόλης Πάτροκλο Γεωργιάδη, καί ἐξελίχθηκε σὲ δομῆστιχο ψάλλοντας δίπλα του ὡς δέκα πέντε ἔτων. Ἀργότερα μαθῆτευσε κοντὰ στοὺς στενοὺς φίλους τοῦ πατέρα του Ἰάκωβο Ναυπλιώτη καί Εὐστάθιο Βιγγόπουλο. Γνώρισε ἀκόμα ἀπὸ κοντὰ τοὺς ὀνομαστοὺς μουσικοδιδασκάλους Μιχαὴλ Χατζηθαλασίου, Θεοδόσιο Γεωργιάδη καί Ἰωάννη Παλάση καί τέλος ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος «ἐπωφελήθη πολλὰ» ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Πρίγγου.

Ἐψάλλε σὲ διάφορους ναοὺς τῆς Πόλης, στοὺς Δώδεκα Ἀποστόλους στὸ Φερίκιοι, στὸν Ἅγιο Γεώργιο στὸ Μακροχώρι, στὸν Ἅγιο Γεώργιο στὸ

Γέλντειρμέν, στὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνο στὸ Σταυροδρόμι, στὸν Ἅγιο Νικόλαο στὸ Γαλατᾶ καί στὴν Ἁγία Τριάδα στὸ Πέραν. Τὸ ἔτος 1968 προσλαμβάνεται ἔξωθεν ὡς Λαμπαδάριος ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Ἀθηναγόρα στὸν Πατριαρχικὸ Ναό, ὡς ὁ καλλίτερος καί ὁ καταλληλότερος. Πλὴν ὅμως, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ δεκαετία (1978), ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν Πόλη γιὰ λόγους οἰκογενειακοὺς καί ἐγκαταστάθηκε στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου διορίσθηκε ἀμέσως στὸν Ἅγιο Θεράποντα (Θεσσαλονίκης).

'Ο Ἐλευθέριος Γεωργιάδης, πλούσιος σὲ φαντασία μουσικῆς διακρίθηκε πάνω στὸ ἀναλόγιο σὰν καλλιτέχνης. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκτιμῶσα τὶς βαθεῖες του γνώσεις καί ἐμπειρίες, στὴ συνεδρία τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1975 τὸν ἐξέλεξε Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τυπικοῦ καί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Ἀλλὰ ὁ Γεωργιάδης, ὁ Ἀρχων Λαμπαδάριος ἐρχόμενος στὴ Θεσσαλονίκη φέρνει μαζί του καί ὅλη τὴν κληρονομία τῆς γνήσιας Βυζαντινῆς Μουσικῆς καί συνεχίζει πυρετωδῶς τὴν «ἐπαγγελματικὴ του» δράση. Καταρτίζει πρῶτα μικρὴ χορωδία, ἣ ὁποία πολὺ γρήγορα αὐξάνεται σὲ τριακονταμελῆ χορὸ. Παράλληλα διδάσκει τὴν μουσικὴ σὲ ὄλους τοὺς ἱεροφάντες τῆς Χαλκιδικῆς καί δημιουργεῖ ἐτέραν τριακονταμελῆ χορωδία καί κάνει τακτικὲς ἐμφανίσεις καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους.

'Ο Ἐλευθέριος Γεωργιάδης μὲ τὴν ἀκούραστη ἐργατικότητα του, τὴν καλλιφωνία καί τὴ μουσικὴ ὀξυδερけία του ἐτίμησε τὸν τίτλο τοῦ Λαμπαδάρου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν Μεγάλων Διδασκάλων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

(Συνεχίζεται)

Ἐκκλησίας. Ἀφότου μάλιστα ὁ Ἅγ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς ἀφαίρεσε τὰ ἔργα αὐτὰ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ τὰ ἐρμήνευσε ὀρθόδοξα, πάρα πολλοὶ Πατέρες καὶ Θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας τόσο στὴν Ἀνατολὴ ὅσο καὶ στὴ Δύση ἐπηρεάστηκαν ἀπ' αὐτὰ.

Δύο εἶναι οἱ ἄξονες γύρω ἀπὸ τοὺς ὁποίους περιστρέφεται ὀλόκληρο τὸ θεολογικο-φιλοσοφικὸ σύστημα τοῦ ἄγνωστου συγγραφέα τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν Συγγραφῶν. Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ δυνατότητα τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ δεύτερο ἡ προσέγγισή Του ἀπ' αὐτόν.

Ὁ Θεός, σύμφωνα μὲ τὰ Συγγράμματα αὐτά, «εἶναι μὲν εἷς καὶ ἀπλοῦς, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ προεβλήθη ἡ Ἁγία Τριάς καὶ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὰ κάτω ἢ πρὸς τὰ ἔξω προεβλήθη ὁ κόσμος, κυρίως ἡ οὐράνια ἱεραρχία καὶ ἡ ἐπίγειος ἱεραρχία» (Β. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἰστ., σελ. 331). Ὁ τρόπος πού σκέφτεται εἶναι νεοπλατωνικός, ἀλλὰ ὅμως ὁ «Διονύσιος» ὑψώνει πάνω ἀπὸ τὴ Μονάδα τοῦ Πλωτίνου τὸ ὄνομα τῆς Τριάδος, «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» (περὶ Θεῶν Ὀνομάτων κεφ. 13,3 PG 3,981). Κάνει ἐπίσης τὴ σωστὴ διάκριση

μεταξὺ Οὐσίας καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, συνεχίζοντας ἔτσι τὴν παράδοση τῶν Καππαδοκῶν Πατέρων. Ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀπρόσιτη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη γνώση, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἐνεργεῖες Του, «τὰς Θείας προβολὰς ἢ ἀπορροίας ἢ δυνάμεις», οἱ ὁποῖες εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν ἀντικείμενο γνώσης ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, (β.δ. κεφ. 2, 11, PG 3,648B). Ὁ διακεκριμένος Ρῶσος Θεολόγος Vladimir Lossky γράφει σχετικά: «Ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ (κατὰ τὸν Διονύσιον) δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσεγγισθῇ εἰ μὴ μόνον διὰ τῆς ὑπερβάσεως κάθε ἀντικειμένου ὁρατοῦ ἢ νοητοῦ. Διὰ τῆς ἀγνωσίας γινώσκουμεν τὸν ὑπεράνω πάντων, ὁ ὁποῖος ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ γνωσθῇ... εἰς τὴν ἄγνωστον (μὴ δυναμένην νὰ γνωσθῇ) οὐσίαν τοῦ Θεοῦ θὰ φθάσωμεν διὰ τῆς ἀγνοίας... (Περὶ Μυστικῆς Θεολογίας κεφ. 1, 3 PG 3,1001 A)» (Vl. Lossky, Ἡ Θέα τοῦ Θεοῦ, σελ. 163). Ἐγκαινιάζει λοιπὸν ὁ ἄγνωστος συγγραφέας τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν Συγγραφῶν μιὰ νέα ὁδὸ ἢ ὁποῖα ὁδηγεῖ σὲ ἓνα εἶδος «γνώσεως» τοῦ Θεοῦ, κι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποφατικὴ θεολογία πού ἀρνεῖται κάθε ἀνθρώπινο καὶ ἐνδοκοσμικὸ κατηγόρημα στὸ Θεό. Ἴσως αὐτὴ νὰ εἶναι καὶ ἡ μεγαλύτερή του προσφορά στὴν Ὀρθόδοξο Θεολογία.

Τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ὁ «Διονύσιος» τὴν ἀντιλαμβάνεται ὡς προσέγγιση καὶ ἔνωση μὲ τὸν Θεό, ἢ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθεῖ διὰ τῆς μυστικῆς ὁδοῦ. Ὁ μυστικός, κατ' αὐτόν, εἶναι ὁ ἀληθινὸς καὶ τέλειος τύπος χριστιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἀδικόπτει βαθμηδὸν τὴν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ὀλιγοῦ κόσμου ἐπικοινωνίαν, συγκεντροῦται εἰς ἑαυτὸν καὶ ἔπειτα ζητεῖ νὰ καταστείλῃ ὅλας τὰς ἐνεργείας τοῦ νοῦ, εἰσέρχεται εἰς τὸ μυστικὸν σκότος τῆς ἀγνωσίας, περιπίπτει εἰς ἔκστασιν καὶ διὰ τοῦ ἀνωτέρω αὐτοῦ μέρους, ἦτοι τῆς ψυχῆς, ἐνοῦται μετὰ τοῦ ὅλως ἀγνώστου (Θεοῦ) καὶ γνωρίζει τὸν ὑπὲρ νοῦν (Θεόν), ὄχι διὰ τοῦ νοῦ καὶ τῆς γνώσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγνοίας, τοῦτ' ἔστιν, ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ συναισθήματος» (Β. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἰστορ., σελ. 331 καὶ Περὶ Θεῶν Ὀνομάτων, κεφ. 2,1 PG 3, 867 A). Μέσα γιὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς μυστικῆς αὐτῆς ἐνώσεως εἶναι ἡ ἄσκησις, ἡ προσευχὴ, ἡ ἠθικὴ καὶ ἀγνή ζωὴ, τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ὁ μοναχισμὸς κ.ά. Πάνω ἀπ' ὅλα ὅμως θέτει ὡς βάση τὴν πίστη στὸν Σαρκοθέοντα Λόγο τοῦ Θεοῦ, τὸ Χριστό, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι μόνον ἡ φανέρωσις τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο (Ἐπιστολὴ Γ', PG 3,1069), ἀλλὰ καὶ ὁ αἴτιος τῆς καθολικῆς ἀνακαινίσεως καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ πιστὸς καλεῖται νὰ προσαρμόσει τὴ ζωὴ του μὲ τὴν ἁγία ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ

ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

● Βλασίου Ἰω. Φειδᾶ
Καθηγητοῦ τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988) (3η ἐκδοσις)

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸν ἑορτασμὸ τῆς Χιλιετηρίδος γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ρώσων. Στὰ ἐπιτὰ κεφάλαια τοῦ ἔργου (466 σελίδων) ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ της μέχρι σήμερα.

● Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ,
Ἐπιμ. Καθηγητοῦ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα εἰςβλίον πού βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, πού ἡ πνευματικὴ σύγχυσις ἀξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὺρ δυσδιάκριτη.

Γράφατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

φτάσει στη σωτηρία και τη θέωση μέσω τῆς μυστικῆς ένωσης με τὸ μυστικὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου (Περὶ Θεῶν Ὀνομάτων, κεφ. 14, PG 3,592 BC).

Ἡ ὕλική δημιουργία, τέλος, κατὰ τὶς Ἀρεοπαγιτικὲς Συγγραφές εἶναι ἡ ἔκφραση τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. «Ὁ Θεὸς διὰ τῶν δυνάμεών του, γράφει ὁ VI. Lossky, φανερώνεται εἰς ὅλα τὰ ὄντα ἐνικῶς πληθυνόμενος. Τὰ κτίσματα ὑψοῦνται πρὸς θέωσιν ὑπερβαίνοντα τὰς φανερώσεις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κτίσιν καὶ τοὺς κατὰ ἱεραρχικὴν τάξιν φωτισμούς, διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν γνόφον, διὰ νὰ φθάσουν ὑπερνοητῶς τὴν ὑπερνοητὴν ένωσιν, δηλαδὴ κάθε αἰσθητὴν ἢ νοητὴν φανέρωσιν τοῦ Θεοῦ» (VI. Lossky, Ἡ Θέα τοῦ Θεοῦ, σελ. 164).

Γ. Ἡ ἀξία τῶν Συγγραμμάτων.

Ἡ ἀξία τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν Συγγραφῶν εἶναι ἀναμφίβολα πολὺ μεγάλη καὶ τὸ περιεχόμενό τους ὑπῆρξε καθοριστικὸ γιὰ τὴ Βυζαντινὴ καὶ Δυτικὴ Θεολογία. «Ἡ ἐπίδρασις, ἣν ἐξήσκησαν ταῦτα, ἔγραψε ὁ καθηγητὴς Κ. Δουβουνιώτης, ἐπὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν εἶναι ἀναμφισβήτητος. Τὴν ἀξίαν ταύτην ἀποδεικνύουσι καὶ αἱ μεταφράσεις, ἐκ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῶν λατινικῶν, ἄξια ἰδίας μνείας εἶναι ἡ τῶν J. Engelherdt ἐκ τῶν Γερμανῶν (ἐν Suprabach 1823) καὶ ἡ τοῦ J. Parker ἐκ τῶν Ἀγγλικανῶν (Oxford 1897)» (Μεγ. Ἑλλήν. Ἑγκυκλ. Φοίνιξ, τομ. Θ', σελ. 402). «Ἐτσι μεγάλοι Πατέρες καὶ Θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας ἐκτὸς τοῦ Μαξίμου, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος, ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς κ.ά. χρησιμοποίησαν τὰ ἀρεοπαγιτικὰ συγγράμματα καὶ ἐπηρέαστηκαν βαθύτατα ἀπὸ αὐτά. Ἀκόμη καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμ. Σύνοδος ἀναφέρεται στὴν ἀθθεντία τοῦ «Διονυσίου», (καθὼς ὁ μέγας ἀπεφάνητο Διονύσιος) (Β' Κανὼν).

Ἄν γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Θεολογία τὰ Συγγράμματα αὐτὰ ἄσκησαν εὐεργετικὴ ἐπίδραση, «ἀντιθέτως εἰς τὴν Δύσιν τὸ ἔργον τοῦ Διονυσίου, καθὼς κατανοούμενον καὶ ἀφομοιούμενον, θὰ γίνῃ ὄχημα, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ νεοπλατωνικαὶ ἐπιδράσεις» (VI. Lossky, Ἡ Θέα τοῦ Θεοῦ, σελ. 168). Οἱ Ὀρθόδοξοι Πατέρες καὶ Θεολόγοι στὴν Ἀνατολὴ κατενόησαν αὐτὰ μετὰ γνώμονα τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν. Ἐνῶ οἱ Δυτικοὶ τὰ ἐνέταξαν στὸ σχολαστικὸ Θεολογικὸ τους σύστημα καὶ τὰ ἐρμήνευσαν ἐρήμην τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως καὶ ἐξέλαβαν τὸ «Διονύσιον» ὡς ἓνα μεγάλο θεολόγο καὶ φιλόσοφο, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπιδέχεται ἀμ-

φισβήτηση, ὅπως λ.χ. ὁ Πλάτωνας, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Λύγουστίνος» (Βλ. Φειδᾶ Ἑκκλ. Ἱστορία, τομ. 2, σελ. 248-253). «Ἐτσι ὅταν θὰ ἀποφανθεῖ ἡ ἐπιστήμη ὅτι τὰ Συγγράμματα δὲν εἶναι ἔργο τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτη θὰ πληγῇ ἀποκλειστικὰ ἡ Δυτικὴ Θεολογία. Ἀντίθετα γιὰ τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν δὲν ἔχει τόσο σημασία γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ συγγραφέας τους, ἀλλὰ γιὰ τὸ ὅτι αὐτὰ ἐκφράζουν τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Γιὰ τὰ ἐλάχιστα ἴσως στοιχεῖα τῶν ἔργων ποὺ δὲν ἐκφράζουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν, ἡ Θεολογία τῶν Πατέρων τὰ ἀπομόνωσε καὶ τὰ ἀπέδωσε στὴν ἀνθρώπινον ἀδυναμία παραμερίζοντας, ἔτσι, κάθε πίστη σὲ ἀνθρώπινες αὐθεντίας!

Στὴ σημερινή, τέλος, τεχνοκρατούμενη κοινωνία, οἱ Ἀρεοπαγιτικὲς Συγγραφές, ἔχουν μιὰ καταπληκτικὴ ἐπικαιρότητα. Ὁ ἀποπροσανατολισμένος ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμό καὶ δέσμιος τῶν μηχανῶν καὶ τοῦ ἐφήμερου καταναλωτισμοῦ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ δεῖ, «ὡς ἐν ἐσόπτρῳ», μέσα ἀπὸ τὰ θαυμαστὰ αὐτὰ κείμενα τὴ λανθασμένη πορεία του. Ἄν ἡ κοινωνία μας σήμερα νοσεῖ καὶ ὑποφέρει ἐξ αἰτίας τοῦ ὕλισμοῦ, τοῦ μηδενισμοῦ, τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ ἄλλων κακῶν, ὑπάρχει τὸ ἀντίδοτο, τὸ ὁποῖο εἶναι τὰ γεράτα μετὰ πνευματικότητα κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως τὰ Ἀρεοπαγιτικὰ Συγγράμματα, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ ὀδηγήσουν τὸν ἄνθρωπο στὴν αὐτογνωσία, στὴν ἐσωτερικὴ γαλήνη καὶ στὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν.

(Τέλος)

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχωφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

με στόχασες πνευματικῆς καὶ κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεατικῶς ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθόδοξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἐνετίας, ἔτους 1770. Μετ' ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικὰ).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ Ἁγία Διοκονία, Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Συνήθειες...

ΚΑΚΟ ΠΡΑΓΜΑ ή συνήθεια. Δυσκολεύει την εμβέλεια του νοῦ. Ἀκινητοποιεί την προδιάθεση και ἀναστέλλει την ἐνδεχόμενη ἐκφρασί της. Συνηθίσαμε νὰ καπνίζουμε· «δὲ γίνεται ἄλλιως». Συνηθίσαμε νὰ πηγαίνουμε τακτικά στὰ κέντρα διασκέδασης· «δὲ γίνεται ἄλλιως». Συνηθίσαμε νὰ βρίζουμε· «δὲ γίνεται ἄλλιως»!

Ὁ Ὀκτώβριος, εἶν' ἡ ἐποχὴ τοῦ ὄργωματος καὶ τῆς σπορᾶς. Κάθε χρόνο, τὴν ἐποχὴ αὐτῆ, ἀκολουθώντας τὴ συνήθεια ποὺ πήραμε ἀπὸ τοὺς γονιοὺς, ὀργώνουμε τὰ χωράφια μας κι ὕστερα τὰ σπέρνουμε. Ὁμορφες στιγμές!

Παράλληλα, μὲ τὸ ὄργωμα καὶ τὴ σπορὰ τοῦ χωραφιοῦ, πρέπει νὰ σκεφτοῦμε καὶ κάποιον ἄλλο ὄργωμα καὶ κάποιον ἄλλη σπορὰ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Στὴ γῆ μεταχειριζόμαστε ἀξίνες, ἀλέτρια, τρακτέρ. Τὴ βρέχουμε μὲ τὸν ἰδρώτα μας. Στὴν ψυχὴ, ὁ σωματικὸς κόπος εἶν' ἐλάχιστος. Μερικὰ μόλις βήματα, τόσα ὅσα χρειάζονται γιὰ νὰ πάει κανεὶς στὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖ ὁ ἱερέας θὰ μᾶς ἐφοδιάσει μὲ πανίσχυρα ἐργαλεῖα, γιὰ νὰ καλλιεργήσουμε ἀποτελεσματικὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Γιὰ νὰ περιποιηθοῦμε τὸ χέρσο ἴσως «χωράφι» μας. Αὐτὸ σίγουρα θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς γίνει «συνήθεια», μὲ τὴν καλὴ ἐννοια.

Ἄς ἀκούσουμε ἐπιβλητικὴ τὴ φωνὴ τοῦ Χρυσόστομου, μέσ' ἀπὸ τοὺς αἰῶνες: «Ὅ,τι εἶναι κακὸ, ἔστω κι ἂν εἶναι συνήθεια, νὰ τὸ κόβουμε. Ἐνῶ ὅ,τι εἶναι καλὸ, ἔστω κι ἂν δὲν εἶναι συνήθεια, νὰ τὸ κάνουμε ἑμεῖς»!

Στοιχεῖα...

ΣΥΜΦΩΝΑ μὲ στοιχεῖα ποὺ ἔδωσε στὴ δημοσιότητα ἕνας Ἀμερικανὸς ἐρευνητὴς, διαπιστώνεται ὅτι γιὰ τὴν ἀντιμετωπισθεὶ ἢ ἀγραμματοσύνη μέρους τοῦ τέλους τοῦ 20οῦ αἰῶνα σ' ὅλο τὸν κόσμον, χρειάζονται 1.500.000.000 δολάρια. Ἄν μεταφερθεῖ τὸ ποσὸ αὐτὸ στὸν παγκόσμιον προϋπολογισμό, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ποσὸ ποὺ δαπανᾶται γιὰ ἐξοπλιστικὰ προγράμματα μόνον μιὰ μέρα!

Στὸ πρῶτο μισὸ τῆς δεκαετίας τοῦ 1970, οἱ παγκόσμιες στρατιωτικὲς δαπάνες ἔφτασαν στὸ ποσὸ τῶν 350 δις δολαρίων τὸ χρόνο. Στὸ δεύτερο μισὸ τῆς ἴδιας δεκαετίας, ἔφτασαν στὰ 400 δις· καὶ στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 στὰ 500 δις τὸ χρόνο...

Στὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 προβλέπεται ὅτι θὰ φθάσουν τὰ 820 δις δολάρια!

Ἄν ἡ πρόταση γιὰ εἰρήνη γινόταν ἀποδεκτὴ, θὰ μπορούσε ἡ ἀνθρωπότητα νὰ διαθέτει τὸ χρόνο:

- 55 δις δολάρια γιὰ τὴν καταπολέμηση τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ (250 ἑκατομμύρια παιδιά δὲν ἔχουν σχολεῖα γιὰ νὰ μάθουν γράμματα).
- 5 δις δολάρια γιὰ τὴν ὑγεία (κάθε χρόνο πεθαίνουν 5 ἑκατομμύρια παιδιά ἀπὸ ἀρρώστιες).
- 6 δις δολάρια γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν.

Ἡ γηραιὰ ἡπειρος

ἡ ἢ ἡπειρος τῶν γερόντων.

Ἡ Εὐρώπη, ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ, ἀνησυχεῖ. Τὴν τελευταία εἰκοσαετία ἡ Γηραιὰ Ἡπειρος, χρόνο μὲ τὸ χρόνο, γηράσκει ὅλο καὶ πιὸ πολὺ. Ἀπὸ τὸ 1980 τὰ κράτη - μέλη τῆς ΕΟΚ, μὲ ἐξαιρέση τὴν Ἰρλανδία, δὲν κατορθώνουν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀντικατάσταση τῶν γενεῶν. Τὴν ἀνησυχητικὴ αὐτὴ διαπίστωση γιὰ τὴ δημογραφικὴ ἐξέλιξη τῆς Κοινότητος κάνει σὲ ἐκθεσὴ τῆς ἡ Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ. Ἀπὸ τὸ 1965 σημειώνεται μείωση τοῦ δείκτη γεννήσεων, παράλληλα μὲ τὴ μείωση τοῦ δείκτη τῶν γάμων καὶ τὴν ἐπιμύζηση τοῦ διαστήματος ἀνάμεσα στὸ γάμον καὶ τὸν πρῶτον τοκετό. Καὶ φυσικὰ ἔχει σημειωθεῖ αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαζυγίων.

Αὐτά...

Ἦρθε, εἶδε, ἔφριξε!

Ἦρθε στὶς Σπέτσες, εἶδε καὶ ἔφριξε ἀπὸ τὰ ἀπομεινάρια τοῦ ἐλληνικοῦ καλοκαιριοῦ (καὶ πολιτισμοῦ) καὶ ἔδωσε ἕνα χεράκι γιὰ τὸν καθαρισμὸ τῶν ἀκτῶν ἀπὸ τὰ σκουπίδια. Εἶναι ὁ... ὑπουργὸς Περιβάλλοντος τῶν ΗΠΑ κ. Οὐίλιαμ Ρένλυ. Πρώην Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος γιὰ τὴν Ἄγρια Ζωὴ, ὁ κ. Ρένλυ θεωρεῖται ὁ ἀνθρώπος ποὺ... «πρασίνισε τὸν Λευκὸ Οἶκον» στρέφοντας τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπίσημης Ἀμερικῆς στὰ μεγάλα καὶ ἀπειλητικὰ προβλήματα τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτη.

Αὐτὰ πρὸς γνώσιν, παραδειγματισμὸ (;) καὶ (εἶθε) συμμόρφωσιν.